Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашхкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ЕРА, 20 СЕНТЯБРЬ, 1984 шу. ◆ № 113 (6991). ◆ Мах 3 кеп.

КПСС НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА ПЛЕНУМ

Самардийнахьа парте обкома заседаней залс хилар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома аргІанара V пленум.

Пленум хьайиллар КПСС обкома хьалхарча секретара **В. К. Фотеева.**

Пленуме дийцар «Комсомола партийни кулгал-деліга дІахо тоадара а кагирхошта коммунистически кхетам балара а болча цун лоархІама хьакъехьарча» КПСС ЦК соцам тІарсн парте кагирхошца беча балха дешаех йолча КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста К. У. Черненко выступленеш тІарен хьадоагІача областной партийни организаце декхарий хьакъехьара» дош, «КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума итогаши КПСС ЦК Пленума соцам тІара хьадоагІаш дола областной партийни организацс декхараши» дувцаш хиннача парте обкома X пленума соцам кхоачашбара леламахи» йола КПСС обкома бюро информаци, организационни дош.

Хьалхарча дешаех доклад йир КПСС обкома шоллагІча секретара **Д. Г. Завгаева.**

Прениешка дакъа лаьцар КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара **Н. И. Семенова,** КПСС Наурски райкома хьалхарча секретара **А. М. Карагичевас,** «Малгобекнефть» НГДУ бурувдеттачо **Х. Г. Галаева,** академика **М. Д. Миллионщикова** цІерагІча Грозненски мехкдаьтта института ректора **Ю. Л. Расторгуева,** КПСС Шалински райкома хьалхарча секретара **Н. И. Айдинова,** Грозненски маьхкакомбината мастера **Е. Х. Бороевас,** «Красный молот» яхча завода парткома секретара **Е. И. Пучкова,** Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза механизированни отряда начальника **Л. Захаева,** ВЛКСМ обкома хьалхарча секретара **Г. Х. Эльмурзаева,** партен къахьегаман ветераний республикански совета председатела **В. И. Филькина.**

«КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума итогаши КПСС ЦК Пленума соцам тІара хьадоагІаш дола областной партийни организаце декхараши» дувцаш хиннача парте обкома X пленума соцам кхоачашбара лелама» йола КПСС обкома бюро информаци йир КПСС обкома секретара **З. А. Яндиевас.**

Дийцача дешаех довгІа соцамаш тІайийцар.

Дийнар организационни дош. КПСС обкома Іилман дешара заведенейн отдела заведующе декхарех мукъалийтар **Р. Н. Тимошенко,** пенсе тІа йолаш хиларца дувзаденна. Пленумо цунна баркал аьлар дукхача шерашка партийни органашка беркате болх барах.

Іилман дешара заведенейн отдела заведующелла чІоагІвир **П. Н. Громов.**

Пленумах йола отчет кепатох шоллагІча оагІо тІа.

Хоам бу КПСС обкома пресс-центро

Телефон 2-66-72

ТАХАН ХЬАЛХАЛАТТАРАШТА ЮКЪЕ БА:

Кросин Анатолий Викторович ,Малгобекски района «Луч» совхоза механизатор, МТЗ-80 яхча тракторца, норма 10,5 гектар йолаш, дийнахьа цо дІайийнай гуракьа юе культураш 18 гектара тІа. 141 процент кхоачашдаьд цо ше тІайийца социалистически декхараш, гуракьа юе культуреш дІее волаволча денз.

Шахмаев Рамзан, Надтеречни района «Новогорский» совхоза механизатор К-700 яхча тракторца, норма 9 гектари социалистически декхараш 10 гектара йолаш, дийнахьа цо 17 гектар зябь яхай. Сезон дІайолаелча денз 132 процент кхоачашдаьд цо ше тІайийца социалистически декхараш.

• • •

18 сентябрь хьатІехкхоачаш республика районашка гуракьа юе культураш 32,1 эзар гектара тІа дІайийнай.

Гуракьа культураш дІаера план кхоачашъяьй 17,4 процент.

Ди тІехьа дукхагІа хул гуракьа культураш дІаюача болх беш йола агрегаташ. Ерригa а хІанз кхай тІа болх беш я 269 агрегат. Цар цхьан дийнахьа дІайийнай 5625 гектар. Хьалхарча кхаь денна ннйсйнча цхьан дийнахьа цар дІайийнар 76 процент дукхагІа я.

Сихха гуракьара культураш дІаюв Наурски Грозненски районий болахамаш. Цар цхьан дийнахьа тІехкетар юкъера лаьрхІача 3,4-эза дукхагІа я.

Эсала бу болх Урус-Мартановски, Назрановски, Гудермесски, Малгобекски, Ачхой-Мартановски районашка.

Гуракьа дІаюв культураш дикагІйолча хана лоаман йистошка дедача лаьттанька дІайийна яхара дисар 27 ди мара дац. Цараха алх ди, дукхача шерашка метеорологически зийча, ялат дІадера аьттув боацаш хила мег. ДикагІйолча ханашка ялат дІадо кховвара Урус-Мартановски районе хІанзсе денз хІара дийнахьа 400—500 гектар дІаеэза, Ачхой-Мартановски районе — 270—300 гектар. ХІаьта цу районашка тахан белгтала мІезигагІа дІадув.

Республика аьха лаьвий 49,4 эзар гектар зябь, из хул кланагІа лаьрхІачох 29 процент. Цхьан дийнахьа аьхай 1172 гектар. Сихха зябь оехаш да Наурски Грозненски районий болахамаш. ХІаьта тІехьаюсачарех я Советски, Ножай-Юртовски, Ведески районаш.

Хьалха санна хьалхалатташ хьайоагІа Шалински Шелковскойи районаш.

Республике дІахохьош ба генараш чуэцара болх. Из болх чаккбоаккхаш ба Назрановски, Надтеречни дІа мел яьккхача районашка. Кампани дІайолаелча денз 3889 гектар чунійцай, цо дІалоац ерригача хьувкъам чуэцача майдах 90 процент. Пачхаьлкхенна дІаденнад 2,2 эзар тонн генараш, из хул кланагІа лаьрхІачох 13 процент.

Пачхаьлкхенга укх шера генараш доххара декхар республике эттара хьалха кхоачашдаьд Шалински районе. 106,4 процент кхоачашъяьй план.

Сихха чуэц генараш Урус-Мартановски районе. Укхаза чунійца баьннай 700 гектар, из хул хьувкъам чуэца безача ерригача а майдах 63 процент. Бакъда, районе мелал гойт генараш пачхаьлкхенна дІачулуча.

БоагІача зайпара вІашІтІехьбаьккхаб генараш чуэцара болх Малгобекски Сунженски районашка.

Шекара свеклаш республике хьаьхай 1363 гектара тІара — хьувкъам чуэц безача ерригача а майдах 15 процент. Пачхаьлкхенна дІачуенний 22,5 эзар тонн шекара свеклаш. Из графикагІа лаьрхІачох дикагІа дакъа хилдах дукхагІа я. Уж пачхаьлкхенна дІачуйлара шера план кхоачашъяьй 11,9 процент.

Сихде деза свеклаш чуэцарен пачхаьлкхенна дІачуйларен балхаш Грозненски, Ачхой-Мартановски, Урус-Мартановски районашта.

Вехаттоккхе ха эттай хІанз республика комсаш лелаерашта хьалханіка — массанехьа чуэца йолаьй комсаш. «Чеченингушвино» объединене чудоагІача боахамашка комсаш чунійцай 4600 гектара тІара, из хул кланагІа лаьрхІачох 22 процент. ХІара гектара тІара яхай 46 центнер.

Сихха дІабода хьувкъам чуэцара болх Наурски района «Авангард» совхозе, иштта Надтеречни района «Озерный», «Знаменский» совхозашка а.

Комсаш лелаерий декхар — пхьакха хІанз а ца доадийташ, ловцача хана беррига а хьалхебаь хьувкъам чуэцар.

ХЬАЖКІАШ ХЬУВКЪАЯЬЙ

ХІара гектара тІара 100 центнер фуалъяьха хьажкІаш йоах Урус-Мартановски района «Гойтинский» совхоза Алихаджиев Адиана кулгалдеча хьажкІаш лелаеча звено коллективо. Из хоам шовкта хезача. цох шекбаьнна ца тешаш бар совхоза а района а лаьтта леладераш. Бегаш бий из — 100 центнер! Нах цецбовлар кхетадеш дар. Цу тайпара ланка хьувкъам укхаза цхьаккха а шера баьккхабац. Кхьжеттел, республике цІй хезача. Социалистически Къахьегама Турпала Гайтамиров Ширване кулгалдеча хьажкІаш лелаеча звенова а карагІдаьннадац укх шера цу хьокхамга кхача. Цудухьа, дукха юрта боахама къахьегамхой баькха хилар А. Алихаджиева звенос лелдеча кхайга хьажа. ХІаьта хІаранех кхоъ-йиъ йоккха хьажкІа а йовлаш, закха урагІлаха латта сома гІалаташ бІаргадийча шевалор цу сахьате дІадоалар.

Шишегіа хьахаинабац А. Алихаджиева кулгалдеча звенос баькха толам. «Іа дІадаларга хьежа хургда лаьтто хьона юхалу беркат» яха бакъдар къьега чІоагІдеш дола масал да А. Алихаджиева звенос кхебаь ланка хьувкъам.

Ала деза, карарча шера теттара дика хьийкъай хьажкІаш А. Алихаджиева звено юкъейоагІача совхоза № 1 йолча кхаш лелаеча ерригача бригаде а. План 28 центнер йолаш, юкъера дІалоьрхІача хІара гектара тІера 65 центнер фуалъяьха хьажкІаш йоах бригада. ХІанз сихбенна хьувкъам чуэцаш боахк хьажкІаш лелаераш. Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьннаб Черсий-Балкхарой республикера совхоза новкъостал де вена механизатор Танюков Хасамби. Цхьан дийнахьа 120 тонн хьажкІаш хьатта дІайохьийт цо. Массехк ди даннад карара-кара тела цІс вынцея X. Танюкова комбайна тІа лела. Цунца нийсъяла моташ А. Алихаджиева экипаж мара яц. ХІаьта массаза карагІдалац из цунна а.

Цхьаннена тІехьа шоллагІьчо а йолаш хьатІалехх комбайнашта яьсса машинаш. Сиха бу болх кадаь гІадда хьажкІашн дІакхухьача водителаша М. Виноева, О. Газова, районни «Сельхозтехникера» совхоза новкъостала баьхнача Ш. Атаева, В. Тапсуркаева, А. Астамирова, И. Цаашева. Царех хІаране шоаза дукхагІа кхоачашгьо шоай дийнахьера задани. Цхьайолча хана хІана баьсаш болх бу цар. ХІана аьлча, хоза латтача хана хІара сахьатах бьаза пайда а эцаш, ма хулла сихагІа чуэца оза ихьача латта хьажкІаш.

— ХІанлдехьа бригадапа тІачІоагІьаьча майдах 150 гектар чунйпа даьннад тхо,— йоах № 1 йолча совхоза кхаш лелаеча бригада бригадира М. Яшуркаева. — Хьувкъам геттара а ланка ба. Цхьайолча участкаш тІа хІара гектаро бІаь центнера а кхоачаш фуалъяьха хьажкІаш лу тхона. Цох дегаш гІоздаьнна ба бригада беррига а членаш. ХІанз тха кертера декхар да хьалхебаь хьувкъам лоацача хана чуэцар.

Ш. ХУСЕИНОВ.

СУРТА ТІА: Урус-Мартановски района «Гойтинский» совхоза хьажкІаш лелаеча звеной звеньевой А. Алихаджиев.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Даьхе дораем гойтача денала сийна-къахьегама вахта

●

Планал совгІа

Сийлахь-бокхача Даймехка тІом тІа Советски халкъо Котало яьккха 40 шу дузача денга къахьегама вахте а эттa, дика толамаш доахаш хьайоагІарех я мехкдаьттеш гаьз йоахи «Старогрознефть» управление коллектив.

ДІабахача бархІ беттa цо планал совгІа Даьхен резервуарашка дІадахьийтад 72,9 эзар тонн мехкдаьтта.

Цу юкъа къахьегама овсарле лахъенна 2,2 процент, 1128 эзар киловатт-сахьат электроэнергии 518 гигакалорий йовхала энергии кхоаьй, иштта кходаьд 207 тонн условни довгор. Вторчермете дІадахьийтад гуй а дов 844 тонн тиша аьшк.

Уж деррига гІуданьаш чакхлахар бахьан долаш предприятена хинна цІена пайда 25 миллион сом ба.

Дика къахьег мехкдаьттахоша укх сентябрь бетта а. Планал совгІа хІанзле даьккхад 6,9 эзар тонн «Іьржа дошув».

Социалистически лхье шоашкара кхьчарна масал телаш болх бу Ленина орден лелаеча Эмибатыров СаІпда, Къахьегама Сийлен кхоалгІча степени ордена кавалера Паливко Степан. Атаршиков Михаил, Ибрагимов ИсмаІал, Лазаревский Алексей санна болча мехкдаьттахоша.

ДЕЗА СОВГІАТ ДІАДАЛАР

18 сентябре КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненкос Ленина орден дІаялар Греце Коммунистически парте ЦК Генеральни секретара X. Флоракиса.

Деза совгІат дІалуча хана къамаьл деш нов. К. У. Черненкос аьлар:

Веза новкъост Флоракис!

ЧІоагІа гІадзаьа кхоачашду аз сайна тІадилла тоам бола дІувани. Мукъаба сона Хьайна — дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн болама воккхача деятела, тоххамах чакхаьннича Греце турпалча Коммунистически парте кулгалхочоа, гречески халкъа тешамеча воІа — хІара коммунисташ деза дола совгІат — Ленина орден дІаяла.

Из совгІат хьожалаьа Хьона доккхий революционни хІамаш карагІдувларах, империализманей реакценея духьала, машара, демократена социальни прогресса тІехьа са ца кхоадеш къовсам лоаттабарах, хІаьта иштта Греции Советски Союзен халкъашта юкъера доттагІалла цхьана леладу гІулакхаш чІоагІдара юкъе доккха дакъа лацарах а вьча дийнахьа денз кховзткъе итт шу дизарца дувзаденна а.

Бирсача классови къовсамашка деналах чІоагІбенначa, тІема шерий цІера юкъе гІилла чакхбаьннича гречески революционерий сийлахьча плеядах ва Хьо.

Хьоь Хьа новкъостийн кхерабеннабац реакциони Іаьналаш тІанхувра аьнна. Къоазхчал долаш лийтад цо халкъа паргІато бахьан долаш. шоай парте сий лораьаь оаш. марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма байракха тешаме долаш дисад шо.

Тахан Хьо — гречески коммунистий хила мегаргволаш вола кулгалхо. Шоай мехка къахьегамхошта паргІара хІалха йиш йоаца бокъонаш вахара хьашташи бахьан долаш, бокъонца демократически йола, гречески халкъа къаман хьашташа ма яххара йола чурех арахьарех политика бахьан долаш лоаттабеча къовсама хьалха этта вода Хьо.

Империализма агрессиви гІозарий бехкагІа кхерамеча довзонашка кхоачаве ирдемед хІанз дунен тІера хил.

Цу хьалашка дунев ядерни тІема кхерама духьаларча къовсама лоархІамеча факторех ца! а хила дІаотт машар безаш йола Греце арахьара политика. доаллахача пачхаьлкхенашца а цу даькъе Советски Союзаца а доттагІал тассен цхьана гІулакхаш леладен тІерташ из хилар.

Оаха мах бу цу политика. тхона хов из вІашІтІехьъаккхара юкъе мехка хьалха латтача демократически низаша малагІа дакъа лоац.

Хьа, новкъост Флоракис, чІоагІача патриотизмо, машара, хьай даьхен паргІатонна кортамукъаленца гІулакха цІенача дег тІара Хьо тІехьа хиларо вакхха а вовгІаш гІоровьнккха гречески халкъа юкъе, Хьо лоархІаш ва дукхача кхьча мехкашкарча машарах прогрессах тІехьалаттараша.

ЧІоагІа коммунистически дог тийша хиларо, марксизма-ленинизма сийлахь-боккха хьехам творчески чаккбаха харо, из юкамаччахьа хетийта мел гІертараща машар боацаш хиларо Іалашдаьл Хьона партега гІолларча новкъостий оагІонгахьара цхьа моллагІйола лакха авторитет ль а ца Іеш, аз-м аргдар, дег тІара лархІари безам.

Со Греце хиннача хана са сай таро хилар шоай ЦК Генеральни секретарица гречески коммунисташ иштта уйлаш йолаш хиларах теша.

ХІаьта тхона, Советски Союза коммунисташта, единомышленники соратники хинна ца Іеш, тха мехка цІена дог-уйла долен тешамен доттагІа а ва Хьо.

Іа доккха дакъа лоац вай шин партена юкъера вежарий отношенеш дегІакхувлача, Грецинен Советски Союзаца юкъе доттагІалла цхьана леладу гІулакхаш дегІакхувлача.

Мукъаба сона Хьо, новкъост Флоракис, кховзткъе итт шу дизарцеи Ленина орден кхарцеи дег тІара даьккъала вувца.

Тхона массанена а дег тІара лов гречески халкъа вараза духьа, машара, демократе, социализма идеяш кортахар духьа Хьо чІоагІа могаш-маьрша хилар, дукхача шерашка вахар, Іа беркате гІулакхаш леладар.

Цул тІехьагІа ше къамаьл деш нов. X. Флоракиса дег тІара баркал аьлар КПСС ЦК-ана, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, нов. К. У. Черненкона шийна ций гІуланкхий иштта дакха мах барах. Цо белгалдевнинар, из доккхи сий долен совгІат Греце Коммунистически парте лоаттабу къовсам къоабалбаь тІазцара маІаг долаш хилар, цо КПСС-ин КПГ-ен задаргІоана бувзамаш гойташ хилар.

Уж совгІато, аьлар нов. Флоракиса, къаман кортамукъале, машар, демократи, социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсаме сона сайна а еррига тха партене а кхы а бокхагІа бехктоххам тІабулл.

Империалисташа, белгалдаьккхар цо, кхерамеча довзонашка кхоачадеш кхохкадаьл хьал. Цудухьа америкенски империализман цун гІончий тІоамарех машар лораба лоаттабу къовсам дегІабоалабар эттара сагота гІо дола дош да.

Из деррига адамий юкъара гІулакх кхоачашдеча хьалхарча мугІарашка а этта йола сийлахь-йоккха Советски Союз.

Вахь уьйла йолаш волча хІара саго, цун идеологически позицеш мичча бесса яле а, ерригача адамалена бола алха пхьа аьттув бІаргагу машар безаш йолча Советски Союза предложенешкаре. ХІаьта массане а юкъарча машара юкъе Советски Союзо лоаца хоадам болаш дола дакъа хабарашца доалаш дац. Из хьагуш да гІулакхашка, хІаьта советски экономикаиеи общественеи кІезига мукъ качболлаш а дац. Цхьаннa а антисоветизма кхоачаргбац из бакъдар къайладахьа а Советски Союзацен социализма юкъча мехкашцен солидарен хилара тхона новкъарле е а.

Оаха сий ду Ленина парте, шийн балхацен къахьегамцен, патриотизмаца а йоккхача интернационализмаца а машара гІулакха юкъе лоацача бокъонца долча дакъа чІоагІа лард хьалгІера къахьегача советски сага.

Ленинизм доракр хІара коммуниста керттера декхар лоархІ оаха. Греце Коммунистически парте тІахьех Советски Союзацара тха мехка бувзамаш деррига доакъошка дегІакхувлара. Оаха Іалаьмате мерже фактор лоархІ цунах халкъашта долча дикална, регионе машар Іалашбара.

Гречески халкъо паьна хилла тІайийцар, нов. К. У. Черненко, Вашингашка ядерни йоаца зона хьаяра предложени Советски Союзо хьаалоац аьнна Іа ль валлени.

Шийн къамаьл чакхдоалаш нов. X. Флоракиса КПГ Центральна Комитетагара бокха лоаца баькхар нов. К. У. Черненкона социалистически общество дІахо эргаьккха товар духьа а дунен халкъашта юкъера машар чІоагІбар духьа а лоаттабеча къовсаме кхы а доккхагІа толамаш декхар лоац.

СовгІат дІалуча хана цига вар КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, КПСС ЦК секретарь Б. Н. Пономарев, СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. Н. Ментешашвили, КПСС ЦК член, КПСС ЦК Генеральни секретара помощник А. М. Александров, хІаьта иштта КПГ ЦК Политбюро член К. Цолакис а КПГ ЦК член К. Гацос а. Цар дІайхача дешашца а дег тІара а даркъала вийцар совгІат даьнвар.

(ТАСС).

КХАШ БЕРКАТЕ ХИЛИЙТАРА

РЕПОРТАЖ

Сунженски районе эггара лакхагІа бола хьувкъам кхебаьб «Путь к коммунизму» яхача колхоза ахархоша. Социалистически декхараш 32 центнер йолаш, укхаза хІара гектара тІара 33 центнер ялат чунійцад.

Хьувкъам чунійца боалаце а, юкъ а ца йоллийташ, 1300 гектара тІа дІайийнай доакъара культураш.

Наурски района юрта боахама къахьегамхошца дІадоладаь гІулакх хьал а лоацаш, дика кийчбеннаб механизатораш хургболча хьувкъама лард йолла а.

Тахан «Путь к коммунизму» колхозе шерра дІадоладеннад гуракьа дув ялаташ дІадувлга. Ца соцаш, шин сменагІа болх беча ялх тракторашта тІехьайнзача 12 сеялка.

Доккха яха да укх шера гуракьа колхозе дІаде лерхІар. 2300 гектар дІалоаш цо, 100 гектар гаргга мара ца дусаш из деррига а аьха, ялат дІаде мара ца дезаш, кийча да.

ГуйраІна ялаташ дІаде лаьтташ кийчдеча къаьстта дика къахьегаш хиннай П. А. Кусмачева кулгалду № 1 йола мехотряд. Иштта дика болх баьб А. В. Нечаев керте латтача отрядо а. ХІара дийнахьа цаІн ахк-шиъ норма кхоачашъеш хиннаб уж механизатораш.

Къахьегама овсарле техника болх бе кийтъярга хьежа хул. Цу деша чІоагІа теркам тІабахийтаб укхаза. Ялат дІаде эшаш мел йола юртбоахама техника 10 сентябрь хьатІакхачалехьа еррига а кийчъяь баьнабар боахаме. Шоай агрегаташ дика кийчъяьй аьа метаргІа ерригача мехотрядашта. ХІаьта а къаьстта белгалъяха еза И. А. Битиева, В. Н. Калачева кулгалдераш. Уж эггара хьалха кийчъялар ялаташ дІаде. Цхьаккха дош дитанзар теркал ца деш, балхаш дІадолалича духьала даргдолаш.

Боахаме дола деррига а лаьтташ мехотрядашта юкъе дийкъад. ХІараннена хьалхаша хоадам бола декхараш оттадьа. Шин сменагІа болх беча мехотрядаша 17 сентябрь хьатІаотташ 228 гектара тІа ялат дІадийнад.

Ялат дІадувча дика болх бу № 1 йолча мехотряда чуйоагІача И. П. Красникова агрегато, сельщиказа В. Хохлова, Р. Геросва, кхычар. Норма 30 гектар йолаш цар хІара дийнахьа 40—45 гектара тІа ялат дІадув.

ДІадувча ялатий фу тоадара духьа балхаш даьд укхаза. Дукхача шерашка техкад колхоза кхашка малагІа ялат дикагІа хул. Совхоза опытни участке дІадийнача «Партизанка» яхача кІий фуно хІара гектара тІара 40 центнер ялат делар. Кхы а лакхагІа хилар «Колос» яха кІа дІадийначa кхай тІара чунійна хьувкъам — хІара гектара тІара 46 центнер.

Колхоза керттерча агрономо А. В. Поповас яхачох, йоккха перспектива йолаш а цар боахана дикагІа доле а фу да из.

— Цу фун визага хьежача, оаха укх шера опытни участкашкара чунійцар кІезига да. Лерттіа доал дича хІара гектара тІа 50—60 центнер ялат хьалкхеде йиш я, — яхаш, бІубенна я из.

Укх шера боахамо дІадувча ялатех дукхагІдар «Колос», «Партизанка» яхача фух хургда.

Иштта ланка хьувкъам луш ба «Циклон» яха мукх а. Укх шера колхозо хІара гектара тІара 43—44 центнер чунійцар из «Циклон» ба хІанз дІабувш латтар а.

Наурски района лаьтта леладераша республикерча механизаторашна даьча кхайкарал тІа теркам тІабахийта белгалдаьнкхад ялат дІадувш йоахнача звеньашта, бригадашта, отрядашта юкъе шера социалистически яхь йоаржаелга. «Путь к коммунизму» колхозе моттийта а ца делаеш, биаза пайда а боалаш лелаю къахьегама яхь. Балхацара безам совбоаккхаргболаш моральни а материальни а хьалаш къоастадаьд. ХІара дийнахьа балха итогаш ю. ХІаранена карагІдаьннар массанена а дІадовзийт. Яьнкха котало, балха тІа дола кхоачамбоацараш дувцаш листокаш, «молнеш» арахец, хьалха латтачар цІерагІа телеграммаш ухийт, юртарча радио гІолла хІара Іур-Іура дІайовлийт дикагІболчар цІераш.

ХІаьта яхь кертера итогаш тІехьагІа, баьцара мугІараш хьатІадаьлча ергья. Цу хана гуш хургда хІара агрегато мишта болх баьб.

М. - Б. ЦИЦКИЕВ.

КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома V пленум

ПАРТЕ ТЕШАМЕ ГӀОНЧА

18 сентябре КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома аргӀанара V пленум хилар. «Комсомола ду партийни кулгал дӀахо тоадарен кагирхошта коммунистически кхетам балара дахьера цун лоархӀам лакхбарен хьакъехьарча» КПСС ЦК соцамгарен матирхоша парте беча балха дешаех лаьца КПСС Генеральни секретара новкъоста К. У. Черненкос даьча къамаьлгарен хьадовгӀача областной партийни организацие декхарех» лаьца доклад йир КПСС обкома шоллагӀча секретара Д. Г. Завгаева. Цо аьлар, кагирхошта бу болх эргабаьккха тоабар лоархӀамегӀара, партийни, пачхахьалкхен, деррига халкъа юкъара гӀулакх, вай Даьхен кхоане тешаме ӀалашъергӀола деш санна лоархӀ КПСС ЦК-ас. Соцам тӀа белгалду дегӀаена социалистически общество эргаьккха тоаеча исторически йӀаьхача этапе советски кагирхоша кхоачашде дезаш дола декхараш.

Комсомольцашен кагирхошен хьинаре дакъа доац мохи экономически социальни дегӀабоалабаре, пачхахьалкхенен общественни гӀулакхаштех доал дара дешаш практически къестадеча хана Нохч-ГӀалгӀайчено да а доагӀаш доккхал ду СССР Лакхехьарча Совета депутат, Ленински комсомола преме лауреат, «Электроинструмент» яхача завода слесарь-инструментальщик Т. Халгуев, буруш тохара балхий Старогрозненски управление бурувдеттар Н. Башмиков, ВЛКСМ XIX съезда делегат, «Красный молот» яхача завода газоэлектросварщик С. Батаев, НГӀАССР Лакхехьарча Совета депутат ПМК-420 хьменцикий бригадир А. Закриев, кхьбараш санна болча пятилетка къонача гвардейцашта карагӀдувлача хӀамаех. Доккха да Экономически Кхачани программаш кхоачашъеча, Ӏилма-технически прогресс сихъеча кагирхошна лоаца дакъа. «ЦхьайттагӀча пятилеткана — къоначар хьинаре къахьегам, знанеш, инициатива, творчество!» яхаш деша в йолаш балха эффективности дикали лакхьир духьа лелаеча яхь юкъе дакъа лоац республикерча 120 эзар совгӀача зӀамсагон йоӀон.

ЛоархӀаме уйла тӀаьххьйтар доклада тӀа кхоачашдина дасача декхарашта. Кагирхой низахи хьинарахи кхоачам болаш пайда эцац промышленностах юрта боахамен. ДӀаьнххаяц къоначар социалистически яхь вӀашгӀеххьоаккхачара формализм. Комсомольско-кагирхой коллективаша чулацац болх беча кагирхоех 11,0 процент мара. Комсомольски организацеша де дезаш дукха хӀамаш да хӀара къонача саго шоай къахьегама патриотически маӀан, вай Даьхен ниа чӀоагӀбечара цуй лоархӀам кӀоарга кхетабаре.

Кагирхошта идейни кхетам луча лоархӀаме дакъа лаца дезаш я комсомольски политдешара система. Цига дешаш ба 20 эзар совгӀа кагий нахи мекхарий. Цхьабакъа, Октябрьски, Советски, Урус-Мартановски районий экономически знанеш дукхахча школашка безаме йоацаш, аудиторе башхалонаш теркал ца еш хул занятеш. Пропагандисташта юкъе кӀезига бац коммунисташ. Партийни организацеша теркалбе беза цар болх, комсомольски политсетерча дешара дикал лакхбе еза.

Юкъарча дешара школашка еча реформо керда декхараш дукха оттадаьд партийни организацештен комсомолан хьалхашка. Школашка, профтехучилищашка, техникумашка, вузашка дешаш ба 280 эзар саг. Царна кхетам балара болх бу 17 эзар гаргга хьехархочо преподавателой. ДешабегӀача кагирхошта идейно-политически кхетам балар, общественна пайдана хьинаре къахьега уж кийчбар — партийни комсомольски организацей лоархӀамегӀара декхар. Парте обкома отделаша, горкомашеи райкомашен хадданза новкъостал де деза лакхерчеи юкъерча лахьрхӀа йолчен дешара заведеней кулгалхоштен партийни организацештен, комсомола обкома хургбола специалисташ белггалара знанеш эцаран кхоачам бергбоаш кийчбаь ца Ӏел. Эггара хьалха, идейни вог тайпа, дика морали хьашташ, лакха къахьегама культурен оамали йолаш бола социалистически общества гражданаш, коммунизм хьинаре хьаьераш хургболаш а кийчбаре.

Докладчино къаьстта уйла тӀайохийт кагирхошта, эггара хьалха школьникашта нравственни кхетам балалза барг ба халара. Къонача наха ха деза маьнхен барзкъани мах, цар кхетаде деза шоай дешаргеи салаӀарген, могашал доларга общества мел рузкъа дӀаухийт. ВӀаштӀехьдаккха деза, аьлар цо, вай общественна рузкъа къахьегамца мара данкха а хьаьнала къахьегарца даьккхача аьханца мара цунах пайда эца а йиш йоацилга.

ДӀахо дийцар докладчико кхувшдоагӀача воахам интернациональни патриотически кхетам балара, советски халкъашца вошал, доттагӀал, цхьоагӀо хургбола, шоай социалистически Даймохк боарем боаццаш чӀоагӀа дунхабезаргбола уйлаш кагирхошта чуйоссадра декхараш.

Цу балха юкъе хьинаре дакъа лоац республика комсомоло. КхувшбоагӀараша революционни тӀемех сийлен моттигашка гӀолла массови походаш ю, тӀема-спортивни ловзараш ду. Сийлахь-боккхача Даймехкен Граждански тӀемий дошкъашхошта карагӀдийнарех йола материалаш гулъю, ветеранашца вӀашагӀкхетараш хул, эскара довзъоша шефски болх лелабу. Цо де а довгӀаш доккхал ду къонахчали майрали гойтарах Советски Союза Турпала еза цӀи еннача шийменхахошта Аушев Русланаи Демченко Георгенен карагӀдаьнача турпалча гӀулакхех.

ДӀахо докладчико йоазар, комсомольски организацеша шоай боккхагӀболча новкъостий коммунистий кулгалца кагирхошта тӀема-патриотически кхетам балара болх тоабе, чулоацамта диллача из бӀаьхегӀа, формаген методашеи диллача бе-бе хулга вӀаштӀехьданкха деза. Цу гӀулакха дукха хӀамаш де йиш йолаш я школаши профтехобразоване системы, ДОСААФ организацеш. Езача юбилейка — Сийлахь-боккхача Даймехка тӀем тӀа советски кадкъо Котало яьнха 40 шу дизара кийчо еча хана вӀаштӀехьданкха деза яьнкача котталон мах кагирхоша бизза кхетабергбола гӀулакх. Массе оагӀорахьара дегӀахуэла еза тимуровски болам, комсомольцаша тӀема ветеранаштен инвалидаштен, тӀем тӀа боабаьча тӀемахой дезалашта лелаеча шефства традицеш.

Къаьстта уйла тӀаахийтара аргьяц кагирхошта интернациональни кхетам балара. Цу гӀулакха юкъе зӀамига дакъа лаьца тӀекъ-тӀехьа чӀоагӀдуш долча Нохч-ГӀалгӀайчени ВНР Комаромски областем комсомольцийн кагирхойн бувзамаша. ДоттагӀален солидарностен демонстраци е хинна дӀааттар вай республике чакхдаьнна Советски Союзен Лаосски Халкъа-Демократически Республикан кагирхой ВӀашагӀкхетар. КарагӀдаьнна дика хӀамаш белгалдоахаш, докладчико уйла тӀаьхьйтар кхоачамбоацараштен нарара дуалийтараштен. Республике хӀанз а моттигаш нийслу къамаш соьтал гойташ, кхы къамашн кародностан ца лоархӀаш, моттигера истори харцахьа кхетадеш. Цу деррига хӀамаша тоадам боллаш тӀом лоаттабе беза. ХӀара къонача саго пролетарски интернационализма принципаш тешаме кхоачашъергйола, СССР деррига халкъашта юкъера доттагӀал чӀоагӀдара шийгара лоагӀа дакъа лоацаргдола, национализмацен шовинизмацен, мичча бесса уж яле а, мащар хургбоаца гӀулакх вӀаштӀехьданкханза дергдац. Цу гӀулакха доккха новкъостал лургда массови информацие средствашка, творчески союзашка, культура учреждениешка. Кагирхоша сатувс советски сага духовни, идейнонравственни низ кӀоарггеи къаьгтам хьебеллаш, общества дикагӀа хьега къа. Даьхен духьа карагӀдувла гӀулакхаш хестадеш йолча литературан искусствен дикача художественни произведенешка.

Партийни, комсомольски организацей гӀулакхашка лоархӀаме лостам бе кагирхой Ӏилман-материалистически мировоззренех кхебар, ауламеча, шоай ха аькха даьнача дин гӀулакхашца къовсам лоаттабар. Халахете а, цхьайолча комсомольски организацеша зец кагирхоех цхьадолча даькъо дин традицеши обрядаши, киназ къадена гӀулакхаш, суевереш дош ца хетачох, критика йоацаш юташ хилар. Цунга дилача сатоха йиш йоацаш да, дукхача моттигашка, къаьстта а юрташка, Ӏилма-атеистически пропаганда хаьдда ца елга, хӀанзарча вахарца бувзам ца хилар. КӀезига хьагучадоах дино къонача сага сакхетама ду зе, хӀанзарча хьалашца тарбала, вахаре нийслуш дола кхоачамбоацараш, сагаца ца йоагӀа отношенеш лелаеш йола фанташ бӀагал а йоахаш спекуляци е гӀерташ цо леладу гӀулакхаш. Парте городскойи районни комитеташа, партийни организацеша дукхагӀа хьагучакха еза дин догматаши къонача ноахала цар ю влиянии, советски обрядаш кагирхой быта шерагӀа юкъехтахьа, уж торжественно чакхйоахарйола, къоначар хьакъехьалан дегайтен цар боккъонна воздействие ергйола гӀулакх вӀаштӀехьданкха деза.

Кагирхошна салаӀаре гӀулакх оалангара деза тоаде доагӀа культура министерствий, ВЛКСМ обкомо, комсомольски профсоюзни организацеша. Цу гӀулакха дукха хӀама дулургдолаш я спортивни организацеш. Дика гӀулакх да, республика меттел, мехка а сий хьаллоаттадеш бола дика спортсменаш вай республике тоьал дукха хьалкхебаь хилар. ХӀьта а, цхьацхьайолча районашка физически культурана бувзабенна бола къона нах 20 процентал кӀезига совгӀа мара бац. Мела дах ГТО нормаш дӀалара болх. Республика комсомоло хьинаре даькъа лаца деза культурно-спортивни комплексаш хьаеча.

Кагирхошта коммунистически кхетам балара гӀулакха юкъе лоархӀаме дакъа лоац халкъа музейша. Цар экспозицеша новкъостал ду хьамсарча краяцара, социалистически Даймехкацара, ший предприятецара, колхозацара безам совбаккхара. Пайдане дукха хӀамаш ду Назрановски, Веденски, Малгобекски районий музейша. Ветеранаша кагирхойн вӀашагӀбеттахуш йола моттигаш а хинна дӀаэттай уж, цига ю пионерски сбораши коммунистически къахьегама школай занятеши, болхлошта юкъе дӀачуэцар дезду, къахьегама династеши, социалистически яхье мотбаьнараш хестабу.

Партийни а комсомольски а организацеша, боахама кулгалхоша къаьстта йоахко е еза общежитешка бахача кагирхой быт а салоӀам а вӀаштӀехьбаккхара. Из гӀулакх дика леладу «Грознефтеоргсинтез» объединене, «Красный молот» заводе, кхьча предприятешка. Бакъда, из ала йиш яц гӀишлон организацей, машиностроительни Грозненски отделени, цхьайолча дешара заведеней общежитех. Цигара общежите совсаташ хӀама деш яц, маларши мелаш моттигаш нийслу, кхыдола харцахьа хӀамаш леладу. Уж кхоачамбоацараш дӀадаха деза. ЛерттӀа йоаххо е йоагӀа къонача къахьегамхой балара хьалий а быта а, кагирхой общежитей самоуправлене органий болх тоабе беза.

КхувшйоагӀача тӀехьенна кхетам луча хана дукхагӀа кор гӀортолга е еза парте, тӀема, къахьегама ветеранех.

Парте XXVI съезда, цул тӀехьагӀа хинача КПСС ЦК Пленумий решенеш, «Комсомола партийни кулгалделга дӀахо тоадарах а кагирхошта коммунистически кхетам лучара цун лоархӀам лакхбарах а» бола парте ЦК соцам, кагирхоша парте болх бара дешей хьакъехьара КПСС ЦК Генеральни секретара К. У. Черненко указанеш кхоачаш а еш, КПСС горкомаша, райкомаша, юххьанцарча партийни организацеша цу дакъе шоаш бу болх даим эргабоахаш тоабу. Дукха хӀама ду комсомоле коммунисташ дукхагӀа хилийтара. ХӀанз республика комсомольски организацешка болх беш ва 3840 коммунист. ХӀьта комсомоло областной партийни организацие мугӀарашка хьийбеча наьха кхаь даьхъах пи дакъа ду.

Къонача болхлой а специалистий а хьинарах боагӀача бесса пайда эц «Грознефть» объединене партийни организацеша. Уихаза шерра нинъ ду кагирхой инициативана, даим лех балха керда формаши методаши. Из ала йиш я рудан йоацача гӀишлон материалий Карабулакски завода, «Грозтрубопроводстрой» треста, Грозный станце локомотивни депо, «Назрановский», «Атагинский» совхозий партийни организацеех. Цхьабакъда, дукхача партийни комитеташа хайра йоахко яц шоай зӀамагӀа болча новкъостий балха, ВЛКСМ обкома, горкомий, райкомий балха юкъе хӀанз а кӀезига яц формализм, моттийта леладу гӀулакхаш. Из йиш йолаш дац. Оалангара дена тоабе беза кагирхоша бу болх, из шар теркам тӀаозаш а чулоамаш болаш а хила беза.

Кагирхошта коммунистически кхетам лучара комсомола лоархӀам лакхбар дукхагӀа даьнъе тийша да комсомольски кадраш йоагӀача бесса хьаларжарах, дӀахоа нийсъярах, царна кхетам баларах а Ӏомаярах а. БӀарча хьийцача областной комсомольски организацие хьаьнний хьалхашка утта декхараш кхоачашде нна дӀаххоачаргболан антии. ХӀанз знар фуд вычa, на да цунна даим хьехар, лостам телар, балха дикагӀа йола формаши дӀахьалха яхар. ГӀалаташ дувлийташ моттигаш а нийслу. Оамалаш Ӏома ца еш, царна фу дулургда лерттӀа тохна ца тохнаш цхьайолча хана комсомольски балха тӀа хьаьабу кагирхой. Дукха ца ялалехьа уж пурл-сонтӀ боал, шоай хана тоааш йоацаш уттае гӀерт.

Комсомола комитетий балха стилах дувцача хана, дӀахо дувц докладчико, комсомола горкомий, райкомий, кхьметтел обкома а болхлой предприятей цехашка, кханкарча станашка, студенчески общежитешка, клубашка наггахьа мара ца хулга белгал ца даькхача далац. Из вӀаштӀехьа дац. Комсомольски болхло даим кагирхошта юкъе хила веза, цар дахе вон царна деkъа а денъаш, хьалула халонаш цхьана вола а еш.

Комсомольски организацей балхах а цар гӀулакхах а дола дешаш партийни комитетий пленумашка а заседанешка а, партийни собранешка дувца деза. Партийни собранешта юкъе дакъа лацара дукхагӀа кагьеуяза беза комсомольцаш а кагирхой а.

Кагирхошта кхетам балара, царга дешийтара а цар уиахцӀено лоравра а даькъе боккхача лоархӀам ба халкъа депутатий Советаша бу болх. Кагирхой хьаштам кхоачашдеча предприятейи организацейи болх кастшсста бувца беза Советий сессешка, исполкомий заседанешка, деррига а дола кагийча наьхен мехкарий балтовн хьаштан дикагӀа Ӏаладаре.

Кагирхошта кхетам балара даькъе бехктоххаме декхараш кхоачашде дезаш я профсоюзни организацеш. Облсовпроф, профкомаш декхарейла я кагирхошна дешийтара, царна кхетам балара, къахьегам, быт, салоӀам вӀаштӀехьбаккхара дувзадена дешаш кӀоарга дувцалга Ӏалашда.

Ший къамаьл чакхдоалаш докладчика аьлар, уж шера итогаша хьахьоех партийни организацей хьалхашка республика къахьегамхоша производства эффективность лакхъяра, балха дикал тоеяра дукха хӀама дезьга. Цар кхоачашъе оттаь планаши тӀаьйца социалистически декхараши, бакъда, бе боаш бола болх дукха ба. ДукхагӀа тернаш тӀабахийта боаш къахьегаме оеcарле лакхъера, продукцега дӀадоахар лоадара, Ӏилма-технически прогресс сихъяра, порядок а дисциплина а чӀоагӀъяра. Из деррига деча хьинаре дакъа лаца деза комсомоло. Цунна дукха хӀама карагӀдала йиш я юртбоахама балхаш толаме чакхдахара, хьайбаш Ӏалгардаха кийчо яра дагъе. Геттара лоархӀаме да беррига кагий нахи мехкарий КПСС ЦК соцам а кагирхоша парте беча балха хьакъехьарча дешаех йола К. У. Черненко указанеш а шено йоашаш кхоачашъяра оарцагӀбахар. Областной партийни организацие тӀагӀертта къахьегаргда комсомола ду партийни кулгал дӀахо а эргадоахаш тоадара, Ленина партена, коммунизмана мутӀахьа болаш республика кагирхошта кхетам балара.

* * *

Доклад юкъаш эггара хьалха къамаьл дӀадоладир КПСС Грозненски горкома хьалхарче секретара **Н. И. Семенова.**

Городской комсомольски организаце партийни организаце резерв ше хилара лоархӀам тешаме кхоачашбу. Ше мугӀарашка 52 эзар кагирхой болча цо алхха 1981—83 шерашка парте дӀачуэзара могаваьа пи эзар гаргга шийн дикагӀвола вннал. Парте денача кхаь даькъах пинъ совгӀа парга кхоач.

«Комсомола партийни кулгалделга дӀахо тоадарахи кагирхошта коммунистически кхетам лучара цун лоархӀам айбарахи» бола КПСС ЦК соцамо хӀанзарча хьалашка керда общество хьалъеча кагирхой коммунистически союза лоархӀамахи моттигахи дола Ӏилма творчески дегӀа а кхувлаш, комсомола партийни кулгалделга дӀахо тоадара даькъе хаьдда лостамн рекомендацеши лу.

Керттердар — вай массанахьа Ӏалашде деза комсомола партийни кулгалделга планомерно, систематегӀа леладелга. Цу гӀулакха эш хӀара партийни организаце перспективни плана тӀа кагирхошца болх бара кхетамца оттаь шерра план хулга. Массазара гӀулакх а хинна зӀаотта деза отчетни юкъа цхъа мукъа комсомольски организацей балха стилах лаьца отчетага ладувгӀилга. Кагирхошта хьалхашка партийни, советски, боахама кулгалхоша къамаьлаш дой хьожаш лоаттабу тӀахьожаш тоабе беза. Хетаргахьа, бакъахьа хургда партийни комитеташа цу гӀулакха лаьдхӀа доладачеи группаш вӀашагӀ а ехаш, царга пал дола политдешар деш санна болх байтеча. ХӀанта практика кхьйола формаш а дагайохийта тарлу.

ХӀана города комсомоле болх беш-ва ши эзар гаргга КПСС члени кандидата. Халахете а, цхьайолча партийни комитетане комсомола кулгалдеча организаша яззал дукха коммунисташ хиларца йолча тароех даим боагӀа пайда ийбац. ХӀана а нийслу администрировани еш, цар функцеш шоаш хьатӀалуйташ бола моттигаш. Из деррига, из дарра аьлча, партийни организацей шоай балха тӀа кхоачамбоацараш хиларца дувзадина да. Цудухьа комсомоле партийни кулгалделга тоадеча дикза дергдоацар да цар балха стиль эргайоаккхаш тоаяр.

КПСС районом, юххьанцара партийни организацеш, аьлар пленуме къамаьл дийча парте Наурски района хьалхарча секретара **А. М. Кареттеев**, даим ӀалашдегӀерт экономикен культурен дегӀайоалдеча кхы а хьинарегӀа дакъа юкъейоаш комсомол хулга, кагий нахи мехкарийн хьадда гӀулакхаш чакхдоахаш хулга. Из деча хана йоакха терио тӀаухийт цхьан наридагӀа бухсоцаш хьакхачунга хьеника алапи а луш, къахьегама коллективашка болх беча кагирхошта кхетам балара.

Юкъа йоагӀа, масала, «Калиновский» совхоззерча шоай [illegible] кхеча комсомольско-кагирхой коллективий балха опыт. [illegible] ба къона коммунисташ Албакова Киевхен Тепсуркаева Яхен. Цу коллективашка уахцӀена, моржаш, механизаторски микроклимат хьахиннад, вӀаш наргӀарен доагӀар чӀоагӀа хьадехарен хьалаш хьадаьд. Цу дерригно царна новкъостал ду массехк шера вӀаштта плансеш задалеш 20—25 процент тӀехкоачанъе.

Кхо эзар совгӀа школьни производственни бригадашка [illegible] дешархой хул тхацига алхий замалакха къахьегамен салаӀерен лагерашка, царн боахаме болх бео.

Тхона чӀоагӀа сагово ийтал да бӀарччача районо а, къаьстта «Терский», «Притеречный» совхозашка а къахьегамхошта, цу даькъе кагирхошта а, культурно-бытови хьалаш бытови гӀулакхаш лоаттадаре даькъе бебе хьалаш оттар. Нагахьа санна «Наурский» совхозе къонача дезала дика квартира, пек ду бассейн йолча садиле бера моттиг луш, кхыдола гӀулакхаш деш долча метте «Терский», «Притеречный» совхозашка къонача болхлочоа общежите моттиг яла таро яц, цига уж вӀаьла хьалъаь йоацандаь. Итт шера наха чубаха цӀенош хьалдадац цу боахамашка.

Трибуна тӀа ва «Малгобекнефть» НГДУ цеха бурувдеттар **Х. Г. Галаев.** Малгобекски района кагирхошна, аьлар цо, белггалара дакъа лоац тха района хьалхашка латта декхараш кхоачашдеча. «XI пятилеткана — къоначар хьинаре къахьегам, знанеш, инициатива, творчество» яхача патриотически болама юкъе дакъа лоац 5 эзар совгӀача зӀамсагон йоӀон, 42 комсомольско-кагирхой коллектив.

МагӀалбика кагирхой къахьегама энтузиазм, лакха политически кхетам керда гойташ ба В. И. Ленина цӀерагӀча комсомола 60 шу дизара, Сийлахь-боккхача Даймехка тӀем тӀа яьнкача Коталон 40 шу дизара хетальча хьинарехча вахте.

Района доаонел гаьнна араьха доаш да дукха хийоацаш «Болх беча кагирхой заслуженни хьехамча» яха сийлахьа цӀи еина вола Галаев Зяудина Ӏаьла керте латтача Малгобекски УБР № 20 йолча буровой комсомольско-кагирхой коллективна гӀулакхаш.

ТӀеданни къахьег «Кавказ» яхача комсий совхоза, къона коммунист Муцагов Галаш керте латтача № 2 йолча жа-товарни ферма, «Луч» яхача комсий совхоза Солтукиева Раис кулгалдеча комсаш лелаерий комсомольско-кагирхой коллективаша.

«Малгобекнефть» НГДУ парткомо комсомолацен кагирхощен беча балха белггалара опыт Ӏоаьйй. Парткома заседанешка хан-ханнахьа дувц комсомола комитета балхах дола дешаш. Парткома членаш, НГДУ кулгалхой комсомольски собранешка, комсомола комитета заседанешка хул. Партийно дӀаюкхтӀаьнкха лоаттаю комсомол производственерча деррига гӀулакхашта, производственни общественни дешаш къестадеча шерра дагъа лаца чуэз кагирхой, кхетамца лостам тел цар хьинаре, къонача низе, знанешта, говзал.

КПСС ЦК соцама, аьлар трибуна тӀара академика М. Д. Миллионщикова цӀерагӀча Грозненски мехкдаьтта института ректора **Ю. Л. Расторгуева**, вайна кийса лостам тел дешара ерригача этапашка кагирхой профессиональни кийчо чӀоагӀъяра, идейно-политически захалха лакъяра. АйххагӀа хул института промышленни предприятешкара бувзам, дукхагӀа хиннай предприятешка тӀадиллара хьеш вола а ГЭК-а юкъеяхьа могаль а дипломни проекташ. Хургволча специалиста коммунистически дегуйла хьалулача, идейно дегӀанхувлача лоархӀаме моттиг дӀалоац общественни Ӏалмай кафедраша, из болх дешара ерригача хана дерригӀа дӀа а хьош.

Бакъда, цхьайолча студентий теоретически дика знанеш, хала хете а, массаза цар дегаша тӀаэцаш яц. Студенчески коллективе ба, кӀезига а боацаш, лохарча боарам тӀара граждански бехктохам бола, общественни балхаца са ца къердалуш, обществе во оамалаш гойташ бола къона нах. Институте яра латт интернациональни, патриотически кхетам балара дешаш. Тхо боккха, дӀакхетабара, профессиональни болх бе безаш хул моттигерча къахьегама кагирхой мехкдаьттагазови специальностан нарарерав дика ухаргболаш.

Тхона хет дукхача къамех латтача коллективе мара интернациональни кхетам балара даькъе дика эффект хургбац аьлча, цунга кхача а гӀерт тхо. Цу принципегӀа хьое гӀерт тхо студенчески группаш, тӀешлосъерий отрядаш, общежитешкара комнаташ.

Къамаьл де доаш ду парте Шалински района хьалхарча секретара **Н. П. [illegible]**

Вай [illegible] комсомольцахь кагирхойн дикал цар гӀулакхаш теркалдарга, царех тешаш тӀадиллача гӀулакха даькъе доагӀар хьалехаш хиларга хьежина хулга. Из Ӏалашдир дукха комсомольски организацей секретараш юкъеов КПСС районна пленумашка, бюрошка, партийно-боахама активашка, партийни собранешка дувца деш кийдеча хана. Ишта партийни болхлой, боахама кулгалхой комсомольски собранешка, кхыча кагирхой мероприятешка дакъа лоацаш хулга Ӏалашде гӀерт.

Цуница цхьана, КПСС райкомо а юххьанцарча парторганизацеша а комсомола кулгалдеча цӀенхаштта кхоачамбоацараш дикза дисараш хулийт. Комсомоло могабаь парте хьалийбаьча къонача коммунистех берригаш а бац къоначарца болх беш. Шалински ЖБИ завода, районни бувзама узела, «Джалка» совхоза, кхыча партийни организацеша комсомольски организацей балха чулоацам кӀоарга тахкац, хӀара дена царна хаьдда новкъостал лоаттадац.

Ӏалаьмате боккхача лоархӀаме да кагирхошта интернациональни атеистически кхетам балар тоадехга, ширдаьнача гӀулакхашка къовсам лоаттабелга. Халахете а, из болх дукхагӀйолча хана формально лелабу. Партийни, комсомольски организацеш, советски органаш цкъаза кагирхоех цхьа даькъа дика традицешта критически мах ца беш хилар шоашта ца гуш санна Ӏеш хул, моллаш ба яхаш лелачарна йоагӀа онценка дац. Къаьстта тхо сагото ен да цхьайолча тха предприятешка, къаьстта шера а на Ӏилма-атеистически кхетам балара боля дохача бе а раме хилар. ВЛКСМ райкома, цун аппарата, юххьанцарча организацей балха стили методаши дика тоаяза яргьяц. Комсомола райкома болхлоша юкъарчал доаш шоаш беча кхетама балха эшам а беш дукха ха йоаю справкаш хоамаш уттадеш. Хетаргахьа, бакъахьа хургда комсомола обкомо сел дукха отчетни даннеш хьеса езий-хьогӀ аьна цунга цӀаьхха а хьоже, уж кӀезигйол.

Къамаьл ду Грозненски маьнха комбината мастера **Е. Х. Бероевс.**

Дукхача къамех латтача Грозненски маьхкн комбината коллективе, йоах цо, болх беш кхоалагӀа даькъа хӀана бац аьнал барам 80 шерага кхачацаца хана яьна нагий нахи мехкарий ба. 53 комсомолец ва. Кагирхошта кхетам балара тха предприяте керттера фигура я башхадика профессиональни нравственни гӀулакхци доаккхаш вола хьехамча. Предприяте хьехамчаша, мастерашка Овчинникован Мислауровски, пекара Латыпи, дукхача кхьчар къонача болхлой дика смена хьалхиннаьй.

Цхьабакъда, дукхагӀйолча хана эггара хьинар доладагӀа болча хьехамчашта а могаргдац производства технически боарам лоха хилар, къахьегам вӀаштӀехьбаккхара даькъе кхоачамбоацараш хилар балхах долаш кхетам балара гӀулакха тхона хула Ӏотъам байде. № 1 йолча маьхка заводе даим балха юкъераьнал оборудовани, балха ха йоа, болх хьаӀац.

Цхьабакъда, тхона, маьхк йоттарашта, эггара уйзарагӀдар да, хьаль продукци торговле дӀаеца ца тигарах массехк мугӀ а бий, цӀеньаьнъе вӀашта а етта даттар, чаьна а кепа а талхар. Цу тайнара моттигаш къаьстта дукха нийслу шоаттен кӀарани денешка. Цу проблемай уйла е а производство — сбыт — торговля яха вӀашта вӀаштӀехьъаккха а еза ха хьахтахьа йоацаш-теш хӀана а кхачан промышленноста министерства, города партийни советски органашта. Цу шахьмачахьарча хӀамашка догвелахийт болхлой, къаьстта а кагирхой, къахьегама дисциплина йохаш, кадраш шоай балха моттигашкара кастмаста хуцацолайт.

«Красный молот» яхача завода партком секретара Е. Н. Пучкова, пленуме ше къамаьл деш, белгалдаьхар, хӀанз заводе болх беш 725 комсомолец хилар, цига 27 цеховой комсомольски организаци, 28 комсомольски группа вӀашагӀъелла хилар. Из я дийцача, профессиональни дика кийчо йолаш болча къонача наьхка йоккха коллектив. Уж ерригa коллективаш денале, хьинаре вахар долаш яхаргйола, КПСС XXVI съездом цул тӀехьагӀа хинача ЦК Пленумашех хьалхашка оттадаь декхараш практически кхоачашдара цар кагирхой тӀаузаргбола гӀулакх де гӀерт партком. Даьи деши дукха хӀамаш да комсомольски организацей структура дӀахо эргаьккха тоаяра, къахьегам вӀаштӀехьбаккхарен пумах мах теларен бригадни формага хьеника из нийсъяра. Алхха укх шера 7 бригаде вӀашагӀъехкай комсомольски группаш.

Завода парткомо чӀоагӀа лоархӀам бу комсомольски кадраш хьахархарен хьалкхеэран. Завода комсомольски вомамех 117 коммунист ва.

Цхьабакъда, гӀулакхий критически мах беш хилча, аьлар Е. Н. Пучкова, мукӀарал де доагӀа, доклада тӀа белгалдаьта кхоачамбоацараш заводской комсомоле а долаш хилара. Кагирхошта доагӀача даькъе кхоач заводе еча ерригача прогулех, балха тӀехьабусарех, къахьегама распорядок телхаеча кхьча хӀамаех 38 процент. Цу тайпарча фактай принципиальни, ира мах бац цеховой комсомольски организацей, ВЛКСМ комитета оагӀонгахьара. Дукха хӀама де деза завода общежитешка кхетама болх тоабара.

Тахан партийни болхлочоа, къахьегамхочоа, колхозника, аьлар пленума трибуна тӀара ше къамаьл деш «Лермонтовский» совхоза мехоттарда начальника Л. Захаева, бе доацаш дац кагийча наха а мехкараша а болх мишта бу, уж политически оагӀорахьара дӀегӀабахкар миштад, нравственна оагӀорахьара уж миштаб хар. Къаьстта а вай, коммунисташ, декхарийла да къахьегам беза, боккхагӀболча новкъосташа мел даьча дикача хӀамаш мах бе хоаш уж Ӏомабе. Аз кулгалдеча комсомольско-кагирхой мелотряде 50 саг ва, царех 28 — комсомольцаш кагирхойн. Тхо долча да доттагӀала, барт хилара, дӀа-юха гӀо дара хьал. Дика традици хиннай хӀара болхлочо даьчун хӀара дийнахьа мах барах. Коллективе собранешка, цу тайпара мах беш деррига гуш хул. хӀама къайлахьоргдац, маьха бухтӀехьашна лочкьалургаац. Тхох цкъаза оал: «Низ бола коллектив!» ДӀауйла нийча: хьанна декхарийла да цох? Эггара хьалха Эстамиров Султан, Тайхигов Ваха санна болча коммунисташта - хьехамчашта, цар даим а йоаххо ю къонача болхлой профессиональни говзал лакхъяра. Тахан царна нийса къахьегаш ба Тутханов Умар, Джамбулатов Аьмад кхы дукхабараш.

Шина шу хьалха вера механизаторе каст-каста балха участнаш хувцаш, декхарех ца лоархӀавеш хинна Дакраев Умар, Цун хьехамча со ее хилар. КӀезига болх бе безаш, бакъда, хьахиннар гуш да, из дикагӀволча механизаторех цаӀ ва, дика кьност ва.

Укх денашка республика кхачна дӀаьхош да шоллагӀа хьувгьан—хьаштӀан шенара сеновлаш чуэцар. Уж бакъда дӀадоладаннад тха боахаме а. Коллективе цхьоагӀо болаш болх беш я. Комсомольско-кагирхой коллектива цӀерагӀа тешаду шо, тӀачӀоагӀдаьча кхай хӀара гектара тӀара 60 центнер хьашкӀам чу [illegible].

Дош ду комсомола обкома хьалхарча секретара **Г. Х. [illegible]**

ТӀехьарча шерашка, аьлар цо, республика комсомол дегӀаенай шийн дукхалга диллача, организацешко а политически а оагӀонашкахьара. Дикка дегӀаенай комсомолера партийни ядро а. Тахан областной комсомольски организаце болх беш ва 3 эзар къона коммунист, ВЛКСМ горкомий, райкомий секретараш КПСС членаш е членалла кандидаташ ба, лаккхера е чакхъяьнкханза лакхера образовани йолаш ба. Юххьанцарча комсомольски организацей секретарашта юкъе а партийни ба 60 процент хилла бараш. Лаьнденнад областной комсомольски организаце хьинар, экономически социально-культурни дегӀаадара, дешаш кхоачашдара, кагирхошта коммунистически кхетам балара гӀулакха цо юкъехьоа дола дакъа. Цуний дола тешаш — 1983 шера итогех «КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъеча толаман дахарахь» ВЛКСМ ЦК наьра-наьра тела ЦӀе байракх цунна ялар.

Цунца цхьана кагирхошта къахьегама, идейно-политически нравственни кхетам луча долаш долча кхоачамбоацараша дӀадех дӀахо йодача хана комсомола партийни кулгал дар тоадар. ХӀанз а дукха ха йоаю массови мероприятеш, смотраш, конкурсаш кийчъяра, чакхъяхара, тайп-тайпара справкаш оттаяра, заседанешта, хӀьта юххьанцарча организацешка лерттӀа индивидуальни болх бара ца йисац. Цо новкъарле ю комсомола комитеташа кагирхошта юкъерча тайп-тайпарча тенденцешта хиннахьа уйла тӀахийтара, царна бала беззаш бола идейни лостам телара. Комсомола комитетий, партийни организацица цхьана, дӀахо йодача хана а де дезарех да комсомольски кадраши активи къовсталр дӀанийсъяр эргадаьккха тоадар, цар лакхара морально-психологически гӀулакхаца долен хьисапаш хургдола кхетам балар.

Пленуме ше къамаьл деш партен къахьегамен ветеранийн республикански совета председатела **В. И. [illegible]** аьлар:

— КПСС ЦК соцам тӀа, комсомольски организацей секретарий Деррига съездара совещане К. У. Черненкос даьча къамаьлаца дукха я тхона, парте ветеранашта, гаргаш кхетаешк йола уйлаш, идеяш. Ноахалий дийна бувзам гу тхона царех. Цудухьа тхона Ӏалаьмате дика хет, доккхагӀча ноахалах болча коммунисташа уж документаш чакхдоахача эггара хьинарегӀа тайпара дакъа лоацаш лоацаргдолаш хилар.

Дег тӀара доккха баркал оаца КПСС-а, цуй ленински ЦК-ана советски кагирхошта партен хальхен революционни, тӀема, къахьегама традицешца кхетам балара хаддаза йоакхо еш хиларах.

Партен советски халкъен революционни, тӀема, къахьегама традицешца къонача ноахала кхетам луча доккха новкъостал де дезаш я городий, районий, юххьанцарча организацей партийни комитеташа вӀашагӀъехка партен къахьегамен ветеранийн советаш.

Алхха республикан 50 промышленни предприятера партен къахьегамен 15 эзар совгӀа ветеран, царех производстве болх бу 8000 саго, царна юкъе къонача болхлой 3000 хьехамча а волаш. Из сий дола партийни поручени доккхача хьинарцен бехктохамцен кхоачашъю цар.

КЪАХЬЕГАМЦА ДАЬККХА СИЙ

— Мехкдаьтта доахачун болх карабераьбаь, моллагIа тIадиала бехктоккхаме гIуллакх цIенен дизза чакхдоаккхаш ва лакха говзал йола оператор Матиев Муса, — раьза йолаш дувц бригада мастера Торий Матрена Власовнас. — Из вола моттиг сагота хила везаш хилац, коллектива хьалхашкара бехктоккхам лакха болаш, тIехьа тIахьонам ца хилаш моллагIа чоалхана болх тешнаме чакхбоаккхаш ва Муса. Цудухьа ва из укх мехкдаьттахой коллективе доархIаш сий деш...

Иштта да «Малгобекнефть» цхьоалагIча мехкдаьттах газан цаха воккхагIволча инженера Ахриев Берснакъаси кхъболча новкъосташен Мусайна енна характеристика а.

Атта дац сага иштта боккха коллектива тешам шийх болийта. Мехкдаьттахошта юкъе хIаьта а. Докха хьинар, хьакъал, сабар, денал, хьаьналеи цIенен къахьегам ва новкъосташта юкъе иштта шийн сий даьккха.

Тайп-тайпара балхаш дар мара хьадда цхьа говзал йолаш вацар Муса хIанзчул тхьо шу хьалха промысле балха воагIача хана, 30 шерал тIехваьнна вале а. Цудухьа юххьанца атта дацар цунна кердагIйолча техникана юкъаенна йола мехкдаьтта доалачун говзал караерзае. Укхаза вакъадаьлар зIамига волча хана денз хьаьналча къахьегама чам байза, хало а атто а бIаргайнеи ла Iемав хилар. Из тIехьагIа грузчик хиннав. Цкъа чIоагIъеннача болхлочун самалаша новкъостал дир цунна юххьанцара халонаш эшае а мехкдаьттахочун чоалхаве говзал караерзае а.

ХIанз Муса эгара лакхагIйолча пхедагIча разряда оператор ва. Тахан цо баркал оалаш дагалувц шийна мехкдаьттахочун болх безабалийта, юххьанцара халонаш эша а еш, керда болх караберзабе шийна гIодеш хинна вокхагIбола новкъостий — цу хана мехкдаьтта даккхара мастер хинна Нозадзе Христофор Георгиевич, операторш Луценко Яков Степанович. Котиков ГIубажкъий Хьамзат, кхыбараш.

Царгара къахьегама эстафета хьа а ийца, тIехдика шийн болх беш массе а хана къонабарашта шийна хоар хIахьалхадовккхаш, мехкдаьттахочун говзал караерзае ларна новкъостал деш хьайоагIа Матиев Муса. Укх пятилетка шерашка вина мехкдаьттахо Iомаваьв цо. Мехкдаьттахочун говзал караерзае новкъостал ду цо хIанз дукха ха йоаццаш балха енача Зибунова Лидайна.

Шийн керттера болх дика лелаберал совгIа, коллектива вахаре а хьинаре дакъа лоацаш ва оператор Матиев Муса. Дукха болх бу цо цехе къахьегам лорабеа кхерамзлен техника общественни инспектор волаш.

Мехкдаьтта доаккхача оператора болх творчески лелабеш, массе а хана из тоабара, эттача беккхара уйла еш ва хьалха латта болхло. Цехе толашагIа болча рационализаторий мугIарашка волаш хьайоагIа М. Матиев. Алкха укх шера еннай цо къаьвача скважинацара болх тоабара шиъ рационализаторски предложени.

Шийх дуцара дукха тIера веце а, бригадах, новкъостий толамех раьза волаш дувц коммунистически къахьегама ударник волча Матиев Мусас.

Укх тIеххьарча пхийтта шера «коммунистически къахьегама коллектив» аха сийлен цIи лелаеш хьайоагIа говза мастер Торий Матрена Власовна керте йола цхьоалагIча ЦДНГ цхьоалагIа бригада. ХIара шера дикача балхе толамашца дIачIоагIъю хьалха латтача коллективо из сийлен цIи.

Массанена хьокхам лун, хьинаре къахьегаш ба дукхача хана денз болх беш а балха говзал лекха йолаш а бола операторш Д. П. Зимовен, бригада профгрупорг вола А. Ерохин, партгрупорг М. Додов, кхыбараш.

Беттагара бетта мехкдаьтта даккхара пачхахьалкхен планаш а тIаййва социалистически декхараш а толамца кхочашдеш я коммунистически къахьегама бригада коллектив. Социалистически кхьа итогех «Малгобекнефть» НГДУ, «Грознефть» объединене призови моттигаш йоакхаш хьайоагIа из массе а хана. Укх пятилеткна хьалхарча кхаь шера итогех — СССР мехкдаьтта министерстве дикагIйола бригада лаьрхIай мастера М. Торий кулгалдеча бригадах.

Толамца кхоачашдаьд цехо а бригада а укх шера бархI бетта мехкдаьтта даккхара декхараш а. Планал совгIа Даьхенна деннад ворхI бIаь совгIа тонн мехкдаьтта, бIарччача шера тIайийца социалистически декхараш ханал [illegible] чаш а деш.

Иштта дика къахьегама толамаш доакаш нахьабаьхкаб укх шера цоай профессиональни цIейна коммунистически къахьегама бригадера мехкдаьтта доахараш. Цу толамех дукха даькъа доалл оператора Матиев Мусай а. Коллектива хьалхашка латта декхараш дикаа кхоачашделта керттера лоархIаш, цу гIулакха деррига шийн хьинари низи дIалуш хьайоагIа из укх тIеххьарча тIкъаь шера.

А. БАСИЕВ.

СУРТА ТIА: «Малгобекнефть» НГДУ цхьоалагIча ЦДНГ мехкдаьтта доаха оператор М. Ю. Матиев.

ПАЙДА ЦА ЭЦАШ ЮС ТАРОНАШ

Вай республика лоамашкарча цонех пайда эцилга дукха дийцад. ХIаьта а тахан ала йиш яц из гIулакх тоаденнад.

Хоаш ма хиллара, вай республика лаккхарча лоамашка я хьайбаш доаждае а йол хьакха а мегаргйола 156 эзар гектар цонаш. Дикка бераат да из лерттIа цох пайда эцаш хилча.

Лоамашкарча цонех дикагIа пайда ийбе дахкиад республикера цхьадола боахамаш. Масала, Сунженски района Щеча Эскаре цIергIча колхозо хIара шера аьхкий лоамашка дажа ухийт 1100 — 1200 бежан. Цига сиха тоалу хьайбаш. Деки буси 1000 граммага кхоачаш хIаралена доал IотIаккхе.

Хьайбаш лоал хьалдитар бехьан долаш, ялат а техническиа культураш а дIаеса мукъадоал хьалха доакъара культураш дIакхош хиина 500 — 600 гектар лаьтта.

Урус - Мартановски района «Гехинский», Назрановски района «40 лет Октября», Грозненски района «Степняк» яхача совхозаша, кхычар дикка пайда эц лоамашкарча даьгIенех.

Кхы а кийсагIа пайда боалаш гIулакх да аьхкий а Iай а хьайбаш лоамашка леладелга. ВIарччача шера лоамашка хьайбаш леладу Веденски района Ленина цIергIча колхозо. Совхна Макхой яхача моттиге Iа доаккхаш хинаб 2700 устагIа, дикача фух доле 300 шинар. Цхьа корта тIера ца боалаш, дика Iангера даьлар хьайбаш. Колхоза председатела И. Исламова яхачох, 25—30 эзар сом пайда балар боахама цу гIулакхах.

Иштта пайда а боалаш, лоамашка хьайбаш леладу Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхозо а. ХIара шера лоамашка Iа доаккхаш хул цар 1000 гаргга бежан. Цигача кийчду царна эша моша а гIеша а доакъар.

ХIаьта хIанз вай дувцар хайра хIама дац хьайбаш кхабара лоамашка йолча таронашка хьежача. ГIудалх лерттIа вIаштIехьдаьккхача цхьак сезонагIа укхаза хьажа йиш я 16 эзар тонн йол.

Халахете а цу йоккхача таронех пайда ца эцаш дукха боахамаш да вай республике. Дукхача шерашка лелае дIаенначa лоамашкарча цонех во пайда эц Шалински района «Джалка», «Автуринский», «Шалинский» совхозаша; Надтеречни района «Горагорский»; Малгобенски района «Алханчуртский», М. Горьке цIергIча совхозаша, дукхача кхыча боахамаша. ХIаьта цу цонашка бахача кхьа эзараш ма, доакхи доажаду.

Лоамашкарча даьгIенех лерттIа пайда ца эцаш долча боахамий дукха цIераш яха йиш я. Царех да Советски района «Альпийский», Ножай - Юртовски района Жданова цIергIа, «Путь к коммунизму» яха колхозаш, кхыбараш.

Вай юкъаш йолча даьгIенашка хьажа веза, кулг тоха деза. Из ца дой, дукха ха яалехьа мега цонаш йоэзергья.

Дикача дай дьыеале уж лораеш, царех доалача бератах хаш беш ба Веденски района Ленина, Орджоникидзе цIергIча колхозий кулгалхой. Дукхача шерашка доал а деш 900 гектар гаргга цонаш лелаю укхаза. Цунга хьеника 4—5 дукхагIа йол йоакх боахамаша, баьций ботанически состав тоалу, буц хьаьнагIа я.

Иштта доал а деш лелаю поашка дIакхаьча даьгIенаш ала йиш яц аьхкий лоам хьайбаш хьаллеххача дукхача боахамех. Атта тIаккхача йиш йолча участкашка хьайбаш хьатIа а лехне, баьцаш йоаю. Система а йоацаш лелаеча цонашка йоархIаш тIайоал, баьца хьоенал йов. Цонашка удобренеш а чусаш, доагIаш дола гIулакх дац. Горохи свежан лоамашкарча даьгIенашка дIайийча чIоагIа тоалора цонаш. Из а укхаза деш дац.

Лоацца аьлча, хьайбай продукци вай алсамьякхха безам бале, Iилмо яххача бесса доал де деза лоамашкарча даьгIенашта.

Белгалдаьнха дезаш кхы цхьаькха а да. Хий... Из ца хилча дувца дезац лоамашка хьайбаш леладелга. Цу деша эгара хьалха уйла е еза. Иштта уйла е еза хьайбаш хьаккхуьларгдолча наькъий. Уж тоаде, кулг тоха деза. Дага доацаш хаоттам теллача доакъара страховой запас хила еза. Хьалъе еза йоачан йолча хана хьайбаш кIая лоаттадергдола кхоаленаш, царга хьожача наха эша культурно - бытовой хьалаш тоаде доагIа.

Хьагучча бесса, уйла е еза дукха хIамаш да.

Чаккдаьнад ахка. Лоаман даьгIенашка дажаш хинна хьайбаш цIадийрзад. Тоадена да уж. Цаккхьачча доагIана бесса гIулакх де деза царна. Хьайбаш совцаргдолча моттиге IотIадена доакъар хила деза, уж чулаттаргдола помещенеш кийча хила еза. Из шийн ханнахьа ца дой, ахкая мел хьийга къа зехьа доаргда, хьаьнача лоаман попашка дажа хьайбаш лерттIа доал доацаш дусе гIеллургда.

Б. ДИКАЕВ,
ветеринарни Iилмий кандидат.

ШЕФАША НОВКЪОСТАЛ ДУ

«Доакъар чуца, алат сана». Цу девизах къахьегаш ба Старопромысловски района промышленни предприятей болхлой, «Степняк», «Грозненский молочный», «60 лет Октября» яхача шоай подшефни совхозашта 1142 тоннал совгIа йол дIаеннай цар. Из хьакха а хьекха гулай, вIаштатехай механизмашца ца хьокхалуча моттигашка.

Районе массарел хьалха шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдир «Оргтехника» управлене коллективо. Цо хьайбаш леладершита кийча а яь дIаеннай 115 тонн йокъаенна йол. Къахьегара дика мехьег Адольф Борманисе кулгалдеча Специальни новструкторско-технологически промыслови геофизика бюро коллективо. Цо дIаеннай 43 тонн йол.

Цул совгIа, «Грознефта» нефтяникаш 392 тонн йокъаьь йоа дIаеннай «Нефтяник» яхача подшефни совхоза хьайбаш леладерашта.

Общественни хьайбаш доакъарца Iалашдара болх дIахохьош бе.

Шоай къахьегама толамаш мехкдаьттахоша хетаду Сийлахь - боккхача тIем тIа Советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара.

А. ТИЩЕНКО.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

СССР—ИОРДАНИ: ДОТТАГIАЛ ЧIОАГIЛУРГДА

СССР-е хьадехи Москвен Узбекистана горадашкен хургдола советско-иорданси доттагIала Деноu. Иордански делегаци Советски Союзе я аьлна аралаьче хьалхагIа Анжа. Иерча АПН корреспондента интервью йийцай делегаце кулгалхочунгара, «Иордания — СССР» яхача доттагIала общества председателгара, парламента дакхерча палата членгара Бакхит - ат - Таль-хуингара.

— Тха делегацена юкъебоагIа, — аьлар Б.-ат-Тальхуне, — пачхахьалкхен дезтелаш, «Иордания — СССР» яхача доттагIала общества активисташ, общественноста виналаш. Укх шера апрель бетта тха мехка чIоагIа дукхадезаденна чаккдаьлар Советски Узбекистанерча делегаце дакъа лоацаш хиина иордано - советски доттагIала Деноu.

ХIанз хьалашкара дакъа хургда тхога. Тхона чIоагIа дикаветар хулаш гIулакх да Москвен Узбекски ССР-ея гIолга. IарбийI дуьенна айхда исторически бувзамаш долаш ма хиннайий Узбекистан, узбекистански дьтто ма беннабий Хорезми, Бухари, Улугбек санна боле генеш.

Деноша керттера лерхIар — СССР-ея тха мехкая юкъера доттагIала бувзамаш дIахо чIоагIделга. Политически, экономически, культурни, кхыча доакъошкара уж бувзамаш шерра-шера чIоагIлуш да. Иорданцаша къоабалъю Гаргарча Малхбоалера дош къоастадара дукха ха йоаццаш енна советски предложенеш. Цар цIаьхха а бакъдир СССР политически ниц чIоагIа хилар а Гаргарча Малхбоалера дош массе оагIув чулоацаш кийсхонцел къоастаделга, цу даькъе Палестина [illegible] халкъа къаман бокъонаш тешнаме Iалашъелга, хьаьт долаш из хилар а. Иордане, хоаш ма дарра, хьанхайкадаь Гаргарча Малхбоалеах йола дунен халкъашта юкъера конференци гулъяра хьакъехьа СССР-о енна предложени ше хьалоацаш хилар.

ХIара шера бе-бегIа хул Iилман культуран даькъера иорданско - советски бувзамаш а. СССР-о дукха новкъостал ду къаман экономика кадраш кийчъяра. Шийлар совгIа кагий наха мехкарийн деша багIа советски вузашка. Укх шера а вохийт СССР-е деша бIаь совгIа иорданен.

ДоттагIала Деноu дIахьоча хана тха делегаце Ташкенте гойтаргья Иордане исторехи цун тахакарча денахи дувцаш долча картинийн фотографейн выставка.

Цхьа санна дукхаза а хила вийзан са Советски Союзе, цу хана денз са дег чу латт Украинен Азербайджанен, Ленинграде а Волгограде а вахарах чуесса къаьга дика уйлаш. ЦIаккха а йовргйоаш дер дитай са дег чу гитлеровски гIаьрахошта дуьхьала къовсам лоаттабаьча шерашка советски наха гайта къонахчали турпалали хьахьонкаш йолча Мамаев кургано. Москва лорвеш лаьттарашта эгIача памятникаша, Ленинграда юххерча «вахара наькъо». Советски наха йовзаш кхетаеш я израильски гIаьрахоша шийн лаьттан тIара эккхадаьча Палестинча халкъагара гIайгIен сагото, дукхача шерашка цIаккха а ца соцаш израильски агрессе лаьттача хьалашка лахача Iарбий яхьча халкъашкара бален халон. Советски наха беннал сол Iарбашта цар новкъостали солидарности бахьан долаш

Евгений МИКИТЕНКО,
АПН соб. корр.

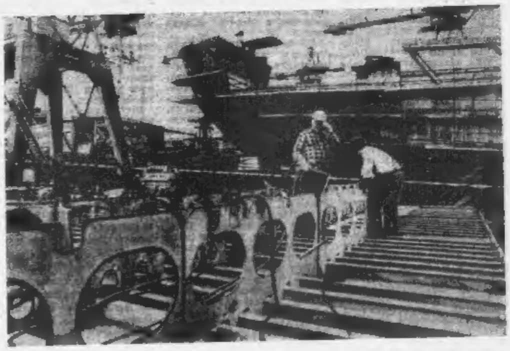

ПОЛЬША. Тахан дуней дукхача порташа бIаргаго йиш я А. Варске цIергIча щецински верфе хьадаь кемаш. Уж я низ бола рудовозаши танкераши, океанографически гидрографически тешкамаш де лаьрхIа Iалматоккхама кемаш, хIанзарчар тайпара пассажирски паромаши мехкдаьтта промыслай гIулакхашта лаьрхIа буксираши.

Щецина карабелий эгара йоккхагIйола заказчик Советски Союз я.

СУРТА ТIА: А. Варске цIергIча верфе. ХIанз укшаа СССР заказагIа хьадеш да эргIанара кема.

ЦАФ—ТАСС сурт.

«ДИ БАХЬАН ДОЛАШ ЛОАТТАБУ КЪОВСАМ», Е БАНДИТИЗМ

Шульгары яхача юрта моттигерча хьалхаьха цхолала гобаьб цар, залятеш йолча классашка чухьийлхаб, кхерасвна са тIара лынача - ягIнгашта бIаргагуш шераш йийзай кагдаьча партехи учебникеш. Беррига «бекх» йовзув-дешар ца ховлга дIадоаннхача курсашна нах деше хадев Iомабелга мара ца хинна цкъ йоI цигтача йайна дIальхкхай. Цар ши новкъост низагIа лоамашка хьайийгай бандиташа. Массеки ди даьпначул тIехьагIа Шульгаре бахача наха кораяь ши йоI кийрчаькхка, эттарахи моцалахи низткъа маре са ца доакхалуш. тIаоттадаьча Iазапо кертах тувлаь а йолаш...

Уж а дукха кхьдола а зуламаш даьд Абдул Куддус керте лаьттача контрреволюционни банде. Харцде йиш йоацаш хьахьенхад из дукха ха йоацаш Кабуле хиннача гуччахьарча судебни процессо. Следстве гулдаьча документаша, бIаргадайначар даьча тешалаша, керте лаьттачох цун гIончашен даьча лоткъамаша [illegible] халийтай Балх яхача къулбаседехьарча афгански провинце лийнача «дина тIехьарча къовсамхоша» наьха цIий Iоухийташ хьабекача наьмъа лер [illegible].

Бандана керте лаьтта Каль (Чагарг) яхаш кIлчча а йолаш вола Абдул Куддус диъ шу хьалхагIа извозчик хинная. Мазари-Шарифа — Балх яхача провинце центра — базарашка продукташ кхыьхай цо гонахьарча юрташкара, «Афганистанерча ислама кхерам тIабессаб» яхаш аьча контрреволюционни пропагандах тийша а тийша, шийн маьрша болх дIакхессаб Куддуса, цул тIехьагIа дукха ха ялалехьа Иране кхьачав из. Тегеране «Афганистана исламски общество» яхача афгански контрреволюционни организаце член хул цувах. «Дина тIехьарча къовсамах» моттийта дувцача хабарашта тIехьашка хьула а душ, цу группировко лаьохIад афгански халкъа бокъонаш йоаль, моцал тIаккхочаль, йовсув-лешар доадаш из доалладаь йола къаьнара ахфеодальни порядкаш чекхи юхаоттае.

ДРА-на дуьхьала диверсионно-террористически гIуллакхаш леладара герая ахчея къайлагIарча наькъашка гIолла ЦРУ-гара а, хIаьта иштта Пакистана, Ирана, Саудовски Араве, Египта, цхьадолча кхыча мехкий реакционни гIозарашкара ийдаьд «исламски общества» лидераша.

1980 шера Афганистане дIачуваьхийтав Абдул Куддус. дукха бараш Иране кхыча мехкий инструкторий кулгалца аьча тIема кийчонах чакхбаьнна а болаш волча 25 сагах латтача шайкана керте а оттаваь, Шульгаре оттадаь къемат шоай фу де низ кхоач хьажа эгара хьалха даь зулам дар. Цул тIехьагIа ахархошта Iалабнате дукха къоалаш даьд, наькъашка нах байхаб, боабьаб, цу а хьелхаш юртбоахама фермашка кооперативаш яIхай, школашта больницашта цIераш йийтай, электропередачай линешка диверсеш яь. АргIанара зулам ше даь хьинаьчул тIехьагIа бенда дIа-яха екъалуш е лоамашкарча тIеIача моттигашка хьалчуйодаш хинниай.

1981 шера ше лаькха фосекъача хана доа яккхад шайкана юкъе. доакъоцхой чIоагIа дорхбенна вIашикач а болхаш. Шийна эгара шийна тешамегIа вола дIх гIонча а ваьккха ведда дIабахаз шайкана керте латтар ерригa фос а ийца. Массеха бетта хьуьлалуш лийнав из правительствасаьи бIухи халкъа милицехи меттел, хьалхагIа шийн зуламий доакъашхой хиннарех а. Цул тIехьагIа «Исламски революце болам» яхача контрреволюционни террористически организацерча «ислама тIехьа латтача» кхычарца гIулакх де эттав Чагарг.

Цхьабакъда, шоай зуламаш леладе тIехь-тIехьа халагIа хулар Абдул Куддусан цун гIончаштех. Массе метте провинце вIашагIъехке йолайно юрташ, наькъаш, тIаьш лорадеш хинна самооборона отрядаш. Регулярни эскара доакъошцен милиценен цхьана бандиташ лувша кIийлена хувша бальлар ахархой, ремесленникаш. болхлой. Халкъо ше законах дIакъоастабир Куддуси цун гIончийн. ХIанз саг Iехалулургвацар «ди лорабарах» цар моттийта деча къамельлашка.

Юххера а соахка декабре бетта Дикали яхача моттиге гобир шайкана, хIаьта Куддус керте а волаш вола 38 контрреволюционер лаьцар. Царгара хьадаьхар Iалашмате дукха американски, китайски, египетски герзаши дIама кхачаниш. Куддусагара корайир фотоаппарати сурташ дакъа массехи пленкен. Пленкаша, судебни процесса лоархIаме вещественни тешалаш а хинна дIаеттача сурташа хьахьонх, «дина тIехьаре къовсамхой» оалараш белгалъа чIоагIа ийрча къазал йолаш хинна хилар.

Уж зуламаш де вIаштIехьдаьннад, хIаьта из процессе бокъонца дог тешадеш хьа а хьеххад, кхыча мехкашкарча покровителаша, эгара хьалха вIашагIкхийттача Штатий оагIонтахьара маьршаш тIема, финансови, политически новкъостал дар бахьан долаш. Цхьа бахьан доацаш дац «Вашингтон посто», США конгрессерча болхлошкара хазарах, йодаьр: «Афганистанера операци ЦРУ операцеех эгара масштабни хила мегаш я, цул тIехьагIа Никарагуарча сандинистски правительства дуьхьала къовсам лоаттабеш долча «контрас» яхача низашта финансировани е а йиш йолаш». Вашингтон ДРА чурча гIулакхашта мел чIоагIа юкъегIерт ховргда США конгресса сенато укх финансови шера афгански контрреволюцена новкъостал дара кхы тIа а 50 миллион [illegible] решенега хьежача.

...Кабулерча судо тонаш тоха суд йир Абдул Куддусаи вокха 13 бандитаи, вокхарна — вIаьххача хана набахта бахка. Цига цIаьхиа а хьахьекхар, афгански контрреволюце дIа ца хьуш ДРА-на дуьхьала лоаттабеча тIем тIа Вашингтоно деганидало ерий — эгара даьрагIа болча нах боабердий бандитийн бокъонца йола юкъ.

А. СУХОПАРОВ,
АПН соб. корр.

Кабул.

Правови темах

ТЕШ

Зуламашца къовсам лоаттабаре шоаш денна гIулакхаш чакхдоахача хана бокъонаш лораеча органаша ког-гIортолга ю граждании гIо-новкъосталах.

Бокъонаш телхаярцен правопорядок чIоагIъяр дуьхьен лоаттабеча къовсаме граждаяша дакъа лоацача формех цаI — уголовни дешашка тешала увттар. Тешаша деш дола лоткъамаш юххьанцарча следстве вьводаштен суда приговораи ларде дувш кхыча тешалашца цхьана. КIезигача даькъе царех тийша дац дувцача наьха дешах дола бакъдар ховлгеи цар кхелаши.

Из кхета а деш. советски наха чIоагIа бехктоккхаме лоархI юххьанцарча следстве органийн судеи тIулавхашка дакъа лоацилга, тешшаме кхоачашду законо тешаш а лаьрхIа лоткъам эцача наха тIалехна декхараш: уж органаш кхеикача шоай ханнахьа тIабоагIе, биззан кийсен хоам бу цу деша хьакъехьа дIоашта хоаш мел долчох, хьалдан кийсен жоп лу шоашта хьалхашка оттадаьча хаттарашта. Следственни практикала кIезига йовзац советски наьха кийцнативен фели бахьан долаш зуламаш юхатеха, зуламхой лийцан хьагучабаьхан, тешаш а хинна дIаеттача цар шоай граждански декхар тешшаме кхоачашдаь моттигаш. ХIаьта из деррига а уголовни бехктоккхаме озар кхераш дац цар. харцдар дийцача ахь доландаь ду.

Цхьабакъда, халахете а, хIанз а моттигаш кийслу морально - лоIамен гражданственностей денал теша ца тоьаш а, тIаккха из, вай обществана гоама долча хабарашка ла а дийгIе, харц тешал де волалуш а.

Город Грозне вахача А. С. Тагирова, малар менна а волаш, вIашагIлетача метте урс тIеха вийнав гражданин А. С. Сайдулаев. Из хатар хулача хана цига хиннав уж вIашагIа къоастабе гIийрта М. С. Автурханов.

Юххьанцаре следстви йолча хана теш а лаьрхIа лоткъам ийцача хана бакъдар дийцад цо. хIаьта саг вийнача Тагирова юхьдухьал оттавича а бакъбаьб цо шийн лоткъам. Автурханова бу лоткъам магнитофонни лента тIа дIаязбаь хиннаб.

Суде Тагирова тIаэца тугаш хиннадац ше саг вийнилга. ТIаккха ше хьалхагIа деъ лоткъамаш юхадаьхад тешо Автурханова а, Тагиров цхьаннех лета а вац, е цо саг а вийнавац, яхаш. ХIаьта магнитофонни лента тIа дIаяздаь хинна цун лоткъамаш юха хьадуцийтачул тIехьагIа, из шийн гIар а яц, цу тайпара лоткъам аз баь а бац, яха волавеннав Автурханов.

Цхьабакъда, Автурханова из къамаьл вIалла а дувзалуш хиннадац деша материалащцен из зулам бIаргадайнача тешо даьча лоткъамащцен. Заводской района халкъа судо, саг вийначоа вIаьххача ханна чувала суд а яь, Автурханова хьакъехьа дог гIоттадаьд, хоашше а харц тешал дарах бехктоккхаме озача РСФСР УК 181 статьяга хьежжа.

Бехкевар кIалхарвакха а венна, ше бехк кIалвахав Автурханов, тIаккха, лаьца ше суде воалаваьчул тIехьагIа, лоткъам баьб цо, зуламхочун гаргарча наха ина берах дас дехар а даь, харц тешал даьдар ше суда, аьнна.

Заводской района халкъа судо шийне хоашше а суда харц тешал дарах Автурханов бехке а ваь. 1983 шера 10 октябре исправительни балхаш тIа яккха цхьа шу ха техар цунна, цо лаьккхача алапе тIара хIара бетта 20 процент пачхахьалкхена дIа а тередолаш.

Бехке а ваь, суда хьалхашка ше хьаоттаваьчул тIехьагIа суд тешае гIийртав Автурханов, харц тешал дарах ше бехктоккхаме озаргволга хайнадац шийна, яхаш. Правосуде хьаштий, хIаьта долче, тохнаш долча зулама доакъашхой следстве водчуни кийшачунни хьаштий, га а доаккхаш законо бехктоккхам оттабаьб лоткъам бе ца тIгарах е цунна кIалхарвала гIертарах, хIаьта иштта хоашше а харц лоткъам барах, тIаккха, дешах бола лоткъам эца болабале хьалхагIа из дIахойт хIара тешан кийшачоа. Из дIахайта хиннад Автурхановна а, цхьабакъда, цунна дошдовцар хийттад цунах. Халахете а, кIезига моттигаш яц, тешаши кийшараши Iехабе а шоаш баь лоткъам юхабаккхарах е харц лоткъам барах царна цхьаккха бехк хургбоацилгах уж тешабе а бехке барий, цар гаргарча наьха вIаштIехьдоалаш.

1983 шера марте Сунженски района халкъа судо суд яй хьалхагIа цхьа санна дукхаза а судаш яь хиннача М. А. Галаевна лечкъораш дарахи харцахьа лелабарах. Из харцахьа лелаш бIаргайна хиннав З. Д. Булгучевана. Юххьанцара следстви йолча хана ше баь бакъ лоткъам юхабоаккхаргболаш кийчъяьй из Галаева гаргарча наха, из бахьан долаш цунна хIама дерг ца хиларах из теша а яь.

Булгучевас, цар яхачунга ла а дийгIа, Галаев бехкаваккхар духьа харц лоткъамаш даьд суде. Цхьабакъда, из кIалхарваккха мегадац цунна. Судо, дакхе ма аллара Галаевна суд яьй. Бе боагIача тайпара мах баьб Булгучевас яьча харцон а. Шийна хоашше а цо харц лоткъам барах суд яьй цунна.

Дукха моттигаш кийслу кийшачоа котваьнар миччахана а, процесс миччахьа кхаьчаьле а, бехктоккхама кIалхарваккха, цу даькъе из бакъвеш харц тешал дара наькъаца а. шийн боньо я, аьна. хеташ. Цу гIуллакхах ца кхетарах цар шоаш бехктоккхаме оэийт.

Юххьанцара следстви йолча хана санна, иштта суде лоткъам эца болабалалехьа тешаштен кийшараштен дIахойт цу дешах хьаьца шоай бакъдар мара дувца йиш йоацилга, харцо юкъе ца кийсьлийтар духьа хьехама а кхетаме а болх бу царна. Цхьабакъда, дакхе доададьча масалашкара хьагучох, цхьаболча тешаштен кийшараштен цунах дош хетац. шоай деша бехказа бовла гIертачарга Iехабайт цар.

Кхыча тайпара кхетаде йиш йолаш дац шоай харц тешалца чIоагIагIа бола хулиганаш бехказа баха а беша, шоашта судаш яйта болча Ножай-Юртовски районе бахача Н. М. Даурбековен Р. А. Халадовен лелалаьр а.

Практико хьахьонхачох, тешаша харц лоткъамаш даре, лоткъамаш де ца тигара е уж де дезардоацаш кIалхарбовла гIертара бахьанаш бебе хул: бехке берашкара харц тешал дерий гаргало е доттагIал, харц тешал дерашта бехке берийи цар гаргарча наьлен оагIонтахьара низ тIалоаттабар, кхыдараш.

Цхьабакъда, кхыметтел, кхерам тIатессабар аьнна а из зулам дарах, кхы мел дар ше долаш, бехктоккхамах мукъавалийтац - теш. Цу цхьан ханна теша кхерамзле а Iалашъю законо. Теш тIаьара е цо лоткъам баре духьале ирах вуаргва. яхаш, кхерам тIатувсаре, низ тIалоаттабара наькъаца тешага харц лоткъам байтарах, хIаьта иштта харц лоткъам байтар духьа теш ахчанца эцарах а бехктоккхам оттабаьб законо.

Закона из положени йовзаш болча тешаша цу сахьате следователага, судага е прокурорага хоам бу бехке бераша е цар гаргарча наха шоашта низ беш хиларах. Цо следствен судеи органашка таро хулийт низ тIалоаттабераш ханнахьа соацабара де дезар де а зулам юхатоха а.

Цхьабакъда, из мел тамаш йолаш хете а, цхьаболча тешаша хьахайтац бехке бараша шоашта низ тIалоаттабелга, цудухьа дукхагIйолча хана, цар мукъагIа а бахе, цулама наькъе тIа боал уж. ЧIоагIа дIакхетаде деза, е тувлабаларо а, е закон ца харо а, е тешаши кийшараши харц лоткъамаш де дезача кхоачабаьча кхыча бахьанаца а цар даьча зуламах боагIача бехктоккхамах уж мукъа ца боалийтилга.

Правосудена наькъа санна доккха зулам ду харц тешал даро. Харц тешалах боалде кхерам теркал а беш, законо тоъал лара тайазар де оттадаьд из зулам дарах — лаьца воаллаш дакхха 7 шу.

Бехктоккхаме соаро дац харцо. Бакъдар, алкха бакъдар дувца декхарийла ва теш.

С. ДЖУМАЛАЕВ,
НГIАССР прокурора заместитель, юстице вокхагIвола советник.

Хьаьший гастролаш

ДОВЗАШ ХУРГДА ВАЙ

Тха шIе — Н. Островски цIерагIа къонача зрители Одесски театр — Бералла, Отрочества, Къоналла театр, вокхха хилча а вайцаре ца къасташ дола театр, хIана аьлча, эггара хьалха искусствица вIашагIкхийтта хьахинна дегагIозал укхазара дIайолалуьйдаь. Къона сагукхала Iомаву дикадар, хоьадар довза, кхетаде, бокъонца дола художественни дар, духовно лакхадар сий довзийчох, эсала долчох хьаьнвастаде ха, дукхачу тайпара гучадолаш дола вайер довза, Саг хин шIе лаьтта йиза лелае езилга кхетадайта.

Одесски ТЮЗа, Украинне эггара къаьнагIчарех цаI долча берий театро, ший афиша хьайийллар 1930 шера «Берашта лаьрхIа дола Одесски театр» яхача цIерица, В. Селиковаси Н. Сацей язъьйча «Фриц Бауэр» яхача пьесах оттаьйча спектаклица.

Театра эггара хьалхара кулгалхой бар — керттера режиссер Молчанов Николай Муздраминна хьехархо Мануйлович Софьян.

1937 шера театрах кхуьйхе шIи тиллар — къоначу зрители Одесски театр.

1941 шере 6 апреле город Одессерча общественноста езийр театра 10 шу дизара юбилей. Цу дийнахьа вралаьлар театра сийлахьча революционера, ядарххочуй коммуниста Островский Николая цIи лойла аьнна дола УССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ.

Школацара, ший зрителацара чIоагIIеча бувзаво, спектаклей лакхача идейно-художественни чулоацамо гIо ду театра школьникашта, кагирхошта юкъе меттел, боккхийчарна юкъе а дезаш а лоархIаш а хилийта.

ТIемо юкъагIоьнихар театра болх, немецко-фашистски гIаьрахоша йохайир театра здани, дIайихьар чу мел йола хIама. Цlеча Эскаро Одесса фашистех Iоцlенъйчул тIехьагIа лоацача юкъагIо вIашагIтехар театра керда труппа. 1944 шера 7 ноябре Сийлахь-боккхача Октябра 27 шу дузача дийнахьа Одесски ТЮЗо Украина кхыча берий театрал хьалхагIа хьайийллар къоначу зрители хьалхашка ший наIараш. Цу дийнахьа берашта гойтар «Патчаьре волIах Иванах, езачи шаьнах, хьамсарча Даьхех бола фаьлг» яха героико - патриотически спектакль.

25 шера театра художественни кулгалдеш хилар вай ханарча педагогически театрашта вовзаш вола деятель, А. Брянцева ученик — Зайцев Николай Васильевич, УССР заслуженни артист, берий театра актерий а режиссерий а бIарчча плеяда кхеьйр.

50 шера театра баьвикъ боашхаш вайна гу тайп-тайпарча эпохерча драматургий цIераш: А. Пушкин, А. Островский, Д. Фонвизин, Ж. Мольер, Т. Шевченко, Н. Гоголь, М. Горький, В. Маяковский, К. Паустовский, В. Катаев, С. Михалков, М. Светлов, Я. Райнис, А. Гайдар, В. Розов, А. Шатров, дукха кхыбараш.

Тха театра искусство йовз Москве, Киеве, Кишиневе, Минске, Донецке, Черновице, Запорожье, Виннице, Сухуме Куйбышеве, Тольятте, Таллине, Феодосе, Керча, Севастополе, Тбилисе, кхыче городашка.

Шун хьаьша везаш болча городе эггара хьалха даьхнал тхо. Боккхача бехктокхамца кийчденнад тхо ваьшрий республике тхоай хулача творчески отчетага. Ерригача ший составаца деннд театр шун городе, гастрольни репертуарни афише я жанрех а тематиках а тайп-тайпара йола 6 спектакль.

Театра коллективна хьамсара я сий, вхь. зоде, дезхар хха, кагирхой бихаре IалаьматеIактуальни йола проблемаш. Царех лаьца дувцаш я Исталон 40 шу дизара хеталь шун городе тхоай гастролаш оаза хьелцаш йола «Салтех кIаьнки» яха спектакль. Йовзийтаргья оаха зрителе Володин Алексеилде драматурге а. Цун «Ши тIаьск» яха пьеса — кхертIой бIаьшерера детективе, цига дувцар хул вай зра хьахила 12 ззар шу хьалхагIа. Цу хана вах Iомабеннабар Iадсаьхк а тIаьскаш а ле. Из хьаькъал ешаш хIама дар. Иштта дегелаьца автора хьахелла первобытни нах — из адамлен берий юхь...

«Кхзга дерипец» яха пьеса дика йовзаш я вай мехка меттел, доазол дехье а. Унигфильдей дезал бохаро, тоIадеш дог тохадолийташ хала хетийт сега вахар иштта кIалакдеш хилар о, ю тIахьех вайх хIаравар цхьанкха тайпара нравственни юхь йоашаш йолча буржуазни обществе дукьеза довла.

Хаза да тургжечо Нахуприяле Георге лабаь «Чинчрака» яха фаьлг па бееаш а па бовзаш а дола бер лаха — цу фаьлга керттера турпал кIаьлк вадий а сийлолаш а дола хIама бахьан къовсалу чудовищаца.

Искусствапара безам чIоагIбергба вIамагIа долча берашта В. Лившина «Ара лаха мух» яха бакъдар, дикадар хестадеш йолча пьесо. Дукха ха йоаш спектакль я из. Театра репертуаре я из 1976 шера денз. Цу хана дела 400 гаргга спектакль гойтай. Царга хьожаш хиннав 30 ээар гаргга къона зритель.

Цу спектакле зрители вIашагIехетар хургда театра дикагIа болча актерашца, 40 шу совгIача хана театре къахьегаш болча Украински ССР заслуженни артисташца Остаповская Галиннайца, Мусенко Борисаца.

Берашта лаьрхIа язъяь драматурги хийла сан берашта дикалар Iомадеш. цаьха дикагIа йола самалаш царна йовзийтаи. Цуморча пьесах оттаь я «ЧаикхадоагIа Дикакомо» яха спектакль. Берашта дикачох лаьца дийца ца Iеш. театро вай цуних IалаьматеIхоаш музыкальни зрелище.

Театра керттера декхар — берашта вай ханарча, советски пьесех оттаь спектаклаш гойтар. «Дийшабаьшначул тIехьагIара бийса» яха В. Тендрякова пьесо дувцI кагирхоех, лакхерча классашкарча дешархоех лаьца, кхувшйоагIа тIехье нравственни кхеяра проблемах.

ХIаьта «Максимка» яха спектакль — из да цхьанкха бокъо йоаша доача дунен тIа шийсвенначо негритянски кIаьнках дола дувцар.

Театра коллективе болх беш ба массеки юахаьех боле артистий опыт йола мастераш а мекха театральни вузаш хьехараш а.

Театра дикагIа болча артистий цIераш йоахаш цIи яьиха лов: В. Гульченко, В. Губский, Ю. Невгемоще, В. Иванова, И. Гринштейна, И. Тилтикова, В. Ласкевича, М. Горностали, В. Тэлшина, В. Лицына, А. Папуцкай, В. Ермашева, Л. Калачевай, В. Севырнаай, В. Смирнова, В. Мотренко, Н. Петренко, кхыбарий.

Театра художественни кулгал деш ба театра керттера режиссер — Щукина цIерагIча Московски театральни училищи выпускник Туманов Владимир. Репертуарера дукхагIа йола спектаклаш цо оттаь я. Театра директор — Гончар Виктор.

Творчески дог айдения шуга хьежаш хургда тхо, тха хьамсара къона зрительш.

В. БОНДАРЧУК,
театра литературни даькъа заведующи.

Республика экранаш тIа

«ОЛЬГЕИ КОНСТАНТИНИ»

Массе волча сагаца та хоаш, веладенна, хьаьший безаш, могаш шийгара гIалат доалийтаргдолаш вола саг вац ЗИЛ-а шофер Константин... Цхьа цхьаьнахьара поездаца цIавоагIар из, цIаьхха хорах арахьежача цхьа вIамигача станце цунна бIаргайира цхьанна хIаманца белгалъяьна йоаце цхьа кхалсаг, поездаца баьхка Iобаьнначо наха юкъе цхьа саг вий хьожаш лаьтташ. Кхуьш воагIаш волча вIамсага сайна безам хилар цун цуница хьоашал тасса. Вагона чура Iо а ваьнна... цига висар из. Поезд дIахьар, ухко лелаечох, ухканца цхьана вагоне хиннараш цец а боахаш. Иштта шофер нийсвелар цу кхалсага юкхе, вокхо бегашта санча хьоацалгIа хьийхар ер. Ишта байзар шоайла Ольгеи Константини.

Котэ (Константин) роль ловзаеш ва Кикабидзе Вахтанг. ЛаьрхIа из роль цунна язъьйраш ба картина авторашт — режиссер Мезенцев Евгенийи сценарист Макаров Артури. Морозова Ольгай сурт-сибат кхоллаш я Крючкова Светлана, йоккхача творчески диапазона актриса.

Киноэкрана тIа а Ленинградерча А. Горьке цIерагIча БДТ сцена тIа а ловзаьйча драматически ролашца цхьана цун вIаштIехьдаьннал кино тамашийна хоза комедийни ролаш кхолла В. Мельникова «Саг йоаллар», Л. Гайдая «Хила йиш яц», Н. Михалкова «Гаргарабараш» яхача кинофильмашка.

Укх картине ловзаш ба Глузский Михаил, Башкатов Костя, Волкова Ольга, Смирнов Виктор, кхыбараш.

Ленинградски кинематографисташа даьккхача укх кинокартине еккаш я Шварц Исаака язъяь музыка.

«ДОАКЪАШХОИ»

М. Горьке цIерагIча киностуде даьккхача цу фильмага хьажа венар атта дIагIоргвац из деза па луш, хIаве аьлча, цу тIа дувцар моллагIчун дег чу дужаргдолаш хIама доландаь.

Фуд цига хиннар? Ше даьча зуламах теха ха а лаьна цIавеначух тIехьагIа Тредубенко Анатоле следовательга вIадувц вIамига волча хава ковкъосташца цхьана шоаш саг вийналга. Хьалгlоттаде дезаш хул къаьнара гIулакх. Из къоасталара тIабеха безаш хул хIама боккхий хиина дукхачоа хувцабенна нах. Из къаьнара хIама тохкилга керттера экзамен яц Анатоле вахаре чакхъяьнна езар. Керттера дар — вахаре а обществе а ший моттиг хьалаца дезал я зздел а товрсний-хьог] цуна?

Режиссер а сценаре соавтор а Туманли Инна кинозрители йовзаш я «ПхийттадагIа бIаьсти», «КIаьнки тIелен», «Сох вели... хилча» яхача даьхоча фильмаех. Сценаре автор ва Шеин Александр. Профессах из юрист ва, прокуратура следователь. Цо язъьйча сценарех оттадаь да «Шийвар», «Следственни практике хиннар». Укх шоай фильме авторашта судебни хроника ларде тохк сага дог, цуй самалаш. Хлебникова роль ловзаеш ва вовзаш вола киноактер Филатов Леонид. Фильма керттерча турпала Тредубенко Анатола сурт-сибат кхоллаш — къона актер Колтаков Сергей. Эггара хьалха из вайна бIаргавайнав «Валентина» яхача Г. Панфилова фильме даькъа лоацаш.

«ЛОПУШОК»

Немецки кинематографисташа даьккхача «Лопушок» яхача кинокартинас дувцнанизм хиначa хане ший даьпа-антифашисташ цхьана ший шIи а хийла зийнача вIе шу даькнача кIаьнках лаьца.

...Бокъонца йола цун шIе яр Гросс Андреас. Из ший цIи ца йоаккхаш, кхыйолча цIерах ваха везаш вар из кIаьнк цуй де-антифашист гестапо лоаваш хиларца. Цудухьа Берлинера дIа а баха. столица гаьна боашаш беха хайшар из а да а. Из дар тIом болча 1943 шера. Дукха го а да а леверга Лопушока бокъонца йола Гросс Андреас яха ший шIи лелае богъо луш йола ха тIаоттайе... ГДР-че городе Гере хиннача III къамаи кинофестивале «Лопушок» яхача фильма еккай берий жюре приз.

«МАССАРЕЛ БЕЗАГIА — БЕЗАМ»

Цу румынски фильма къоначa турпало-йоIо лоторейн дукха ахча доаких. Даьпаре а наьнацаре а дIайода из, ше яха безам болаш.

Цунна цхьана квартире нийслу инженер Виктор...

Фильмо йоашх вай хана IалаьматеIчIоагIа актуальни проблемаш. Из деррига а зрители довзаргда фильмага хьежача.

Из кинокартина къоначa режиссера Маркача Дала — дебют.

В. КОВАЛЕВА.

Ольга и Константин

Фельетона меттел

ДЕГI КЪАЙЛЕ НОВКЪА ДОВЛА

Волачунга дикача наькъа тIа хилва хьо, олаш, хоам лоаца ба вайнаьха. ХIаьта Грознера Малгобеке бодача наькъа тIа ваьнвар из лоаце шийна бекихар ше бегхеха воалле сае санна хеталуш хул. Цу тIа гIолла дIалоха лелачарна дика хоф из мел «шаьра а мел атта ва» ба. Из мишта да цкъа вехача тоьаргдолаш да. Цхьан райоача моттигашка хIенахIенз чо меттара аргьа, аьнна хеталуш, тувсалу автобус.

— Де ма хьаккхарт, вIалла тоабеь бергбоаш бийхьоаI ер? — йоах сона тIехьашкарча гIанда тIа вагIача воаххача саго.

— Бац даьра, — тIетехар вокхо.

ХIаьа сетехача дIахо бодар-м аттагIа хург ма бий, яхаш, дегI къайла хьалаца йиш мел йолча хIамах товсаленна вагIар тхо. Горагорски кхаьчача тхоашта мел дайнар а дицдена дисар. Хоаш еча санна гарре вгаю тха автобус. Юкъ-юкъе чIоагIа хьаргIъуралIа тувс пассажираш. Царга фу хьал да ха вIалла хала дац цу наькъа юкъьараш зийча. Горагорскера дIахо даьлча наькъа йиста цхьацадйола механизмаш гу. Цига никъ тоабеш йоала Малгобекски ДРСУ. Цох лаьца къамаьл хилар са парторгнока а ДРСУ керттерча инженераца Газиков Мовлеца а.

— Дукха ха яа тхо никъ тоабе доладенна. Оаха укх шера Iобилла дерхI кил километр асфальт. Горагорскера Малгобеке кхачаца 47 км я. ХIаьта тхона тIадилла денхар цох иттлагIа дола дакъа хулаш боанар а биллача доалаш да.

ДРСУ хьал дац дикагIдоаччарех. Асфальт кийчбу установка я 1961 шера списани я. Музее хоьтта тоаш бар цун. Тlаккха ший проектни вигага хьежка асфальт хьабе вIаштIехьдалаа цунна. ЧIоагIа ца тоаш ба битум, транспорт. Поставщикаша шоай декхараш кхоачашдац.

Нохч - ГIалгIай транспортни управлени декхарийла я укх шера ДРСУ-на никъ баллара эша 80 ээар тонн мух хьатIаоае. Бакъда, хIанзалца 21 ээар тонн мера хIатIа ца оаш Iийлай Малгобенски а Назрановски а АТП-аш. ХIаьта Аргунски щебкарьерера 5 ээар тоннаш совгIа асфальт централизованно хьатIаба безаш яр Нохч - ГIалгIай территориальни транспортни объединени. Цу бахьа цо хьоше езар итт машин. Бакъда, из болх наьхата тIа вIалзбаьча бесса бисаб. Иштта ший декхараш кхачаш цадеш я «Госкомсельхозтехника» а.

Цул совгIа дукха кхыйола хIамаш эшаш я наькъаш тоаду управлени. Йоашаш я битум кхуха машин, доагор, наькъа уллув тIаюзала зене йоархIаш хьакха косилка. Амброзе, кхыйолча баьпаца цун гоахье хьалийнзарах санэпидстанце гIоа техад ДРСУ-на.

Фу йоах хьажа вай ДРСУ гIулакхех лаьца «Чечингушавтодора» кулгалхоша.

— Битум кхуха машинаш, носилкаш, ший доалабе болаш наькъаш тоаду кхьа управлени яц республике, — аьлар сога керттерча инженера Нальгиев Султана. — Керда установка хургйолаш яц. Пхи шу да из министерствагара оаха еха. ХIаьта наькъа нийсера буц нхычахьарчар шоаш мангал а хьокхаш дIайоаикх.

— Малгобенски ДРСУ вIашагIъеллай 1981 шера. Ше вIашагIъеллача гIоне декхараш кхоачаш ца деш хьайоагIа. Цун материально-технически база массайолча управленей санна я. Транспортаца а кхыча эшаш долча хIамашца а цунна гIо де дезаш я моттигера Советаш. Оаха тхоашкара йоагIа грейдер, каток, бульдозер, еннай. ХIава керда начальник хьожаваьв ДРСУ. Цо доаш деннад болх тоабергба, аьнна, — йоах «Автодора» начальника Алмасханов Ахьмада.

Вай лакхе ма аллара. ДРСУ хьал дика дац. Цун йоалахье йола транспорт а техника а къаьна я. Из бахьан долаш болх меттабоагIаш бац. Иштта из дазе а кхьа цу даькъе «Автодора» деш гIо а дац. ХIапз шоаш беш бола болх чакхбаьнна иза бац цун. Цунна тешал деш да Малгобекски горисполкома председателя Е. Г. Третьякова, республика Министрий Совета председатела цIерагIа язда кхьхат. Цо гойт хIаьз Малгобек — Грозный никъ тоабеш йола Малгобекски ДРСУ болх чакхбаьнна ца боаш йолте: материальни база эсала я, технически кхоачамаш а материальни Iалашо а ю ю. Цудухьа районера кхыдола наькъаш а дукхача хана тоа ца дар бахьан долаш геттара воча хьале дя. Цо «Промликвидация» яхача управленена из болх тIабуллийта дех.

ХIаьта А. Алмасханова цу песьмо хьаьъехьа на аллара, из болх кхыча управлени дIадоI. ДРСУ-на де хIама хургдац. ДIаяккха езаргья из.

ХIапз хов вайна «Автодора» ДРСУ база чIоагIъяргIа. хIара шера 50—60 процент мара кхоачашъеш боаца план кхоачашъийтара яьэр из дий аьнна корта болаш хIама ца хилар. Советашта управление кулгалхоштех беха тIабехх во. Тlоаккха чахкаэа цхьа хаттар отт: «Материально - технически база лерттIа вIаштIехьйоаккхаргйолаш ца хилча, сендухьа вIашагIъеллай Малгобекски ДРСУ?

— Малгобекски горисполком а моттигера Советаш а яр ДРСУ-на эшаш дола новкъостал де доаш. ХIаьта 1969 шера арадаьннача СССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа моттигера организацеш, совхозаш, колхозаш а наькъаш тоадара шоай дакъа юкъехкахьа дезаш. Бакъда, цхьацайолча организацей кулгалхошта из Указ вIалла довзаш дац. Довзачар а из кхоачашдара деш хIама дац, — йоах дIахо Алмасханова.

Из харц а деп. Моттигера Советаш, предприятеш, боахамаш декхарийла да шоашкара доагIача даькъе наькъаш дерттIача хьале хулга Iалашде. Царгара из дизачa боаршье хьадехь а деза. Бакъда, цу Указо «Автодора» организацеш мумъаллийтаи шоай декхарех, кIаране ший мух дIалаьош халча мара гIулакх бокъонтахьа дарьдац.

Вай буешаш бола никъ моттигера лоархIам болаш ба а республикански лоархIам болаш ба боккъонца къовстаде магаза тхона. Ноа. Алмасханова ма никъ моттигера лоархIам болаш ба йоах, хIаьта ноа. Третьякова язду из республикански лоархIам болаш хилар.

Мичча бесса дале а цхьаькха-м хоа тхона. Цу наькъе лоархIам наькхаташтIа дакха а кIезага лохагIа лоархIаш бале а цунгара хьал кхы сатоха йиш йоацача кхаьчалга. ХIаьта цу тIа гIолла хаддаза еза а йокха а транспорт дIа-юха лелаш хилар саг шек хала ца везаш да аьна хет.

...Иннъ километр никъ ба укх шера ДРСУ Iобулларгба хьаь. Цох а фу хургва бокъонца хоаш дац. Из билла баьалехьа вокхазахьара бар а цу ден тIа отттаргболаш хилча, лехача барзкъан деш дола латор мара лархIа дагIац цох. Тlаккха из тоабара фу де лаьрхIа ба-хьог! «Автодора» а Малгобекски горисполкома а кулгалхой!? Каьхаташ дIа-юха ахийтарахи цхьанне вокхана шIелгаш тIахьокхарехи пайда хургбац.

...Малгобеке вахана вергвоацаш вазачое де цхьа хьехар де тха. Шоаш цига долхача хана ченаш чIоагIа нийхке ападовлалаш. Хе ма хой шоаза никъ маца тоабеь бцикха лерхI. Шуе могашал дика хилча дика хеташ ду оаха шоана из хьехо. Тlаккха цу тIа гIолла лелача транспорта хулача вонах - м вIалла цуяца а сенна дувцаргда.

М. АХИЛЬГОВ.

МАССАНЕ ЛОАРХIАШ Я ИЗ

Наурски районни больнице болх беш я Дремлюга Вера Ефремовна. 14 шу ха я ший къахьегаш могашле лораяра а тоаяра а балхаца цо бийза.

ХIанз бархIлагIа шу да цу больница берий отделене процедурни медсестра йолаш Дремлюга къахьега. ЧIоагIа бераш дезаш ца хилча, бе атта боаш болх ба из. Атта дац лазаро кIалдитача бера бIаралъежа, цо Iоцшаш йола хало ла. ЛоархIаме хIама да могаш доацача бера ханнахьа молха моларя, маха тохар, хова доаш аьна бер Iедаь цун лазар дIадIар. ХIаьта хова доаш хезача бера деррига дицлу. Из хова доаш алар лоррий балха чIоагIа лоархIам хIама да. Иштта, хова доаш аьна бер хьаьста теллий, маха техе, молха моллийий, бера атто хилийта а сихагIа из дерзаде а сарпагIа йоалачарех я процедурни медсестра Вера Ефремовна. Из бахьан долаш берашта меттел, цар даьшта-ноанощта, больница болхлоишта езаш а лоархIаш а я из.

Хьинаре къахьегаш хилар, дизза ший балха декхараш саго кхоачашдеш хилар дисац коллективо мах ца бер, лоархIа ца лоархIаш. Дукхача хана денз къахьегаш, саго шийтара гIалат ца доалийташ, цIена а дика а ший болх беш хилча хIаьта а.

Шийгара гIалат ца доалийташ, дика а цIена а къахьегаш хьайоагIача Вера Ефремовнайа Сийлен грамоташ тийннад совгIаташ, кхайкадьад баркалаш.

А. ШЕК.

СУРТА ТIА: В. Дремлюга.

Д. ТОХТАРОВА сурт.

ТЕЛЕВИДЕНИ

20 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Iоджие хийла хьа, ахка». Школьникашта дола кинонцерт.
9.10 — «Гуракъа дIадоаа аркахазар праливе да», Телевизионни художественни фильм (ГДР).
10.15 — И. Штрауса произведенех дола концерт.
11.00 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Новь Полесья» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
15.40 — Прагски камерни оркестра концерт (ЧССР).
16.10 — «Кердадараш».
16.15 — «Иштта чIоагIлора болат» Н. Островски вахарах кхоллами гагIош.
17.00 — Воронежски областерча Каменно-Степное яхача юртарча юкъерча школа директорца, СССР халкъа хьехархочунца А. И. Ивановаца школьникаш вIашагIкхетар.
17.45 — «Шахматни школа». Разрядникий класс.
18.15 — «Iилман вахара».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Мультфильм.
19.10 — «Дунен кагирхой».
19.55 — «Балетах». Дунен хореографе шедеврий метерчара. А. Адана «Жизель» яха балет.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Даиман овзар». Шоллагiа фильм. Художественни фильм. 1-гIа сери — «Цхьо чIоагIбараш».
22.40 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — IуIранера гимнастика.
8.15 — «Федор Федорович Федоровский». Научни - документальни фильм.
8.35, 9.35 — А. С. Пушкин, «Капитана йоI», 7-гIа класс.
9.05, 12.20 — Испански мотт.
10.05 — Производства комплексни механизаци.
10.35, 11.35 — Зоологи. 7-гIа класс.
11.00 — «Дизайн школе». Телевизионни журнал.
12.00 — «Вампилов игре». Научно-документальни фильм.
12.50 — М. Ю. Лермонтов. Вахарах кхоллами гагIош.
13.50 — «Телефонна тоало совгIаташ». Субтитраш дола художественни фильм.
16.25 — «Кердадараш».
17.25 — «Воронежски чоме». Документальни фильм.
17.55 — «Гургал». Берашта йола передача.
18.25 — «Нохч-ГIалгIайчон да».
18.45 — «Республика хьайбаш долачча фермашка» (нохчий меттала).
19.00 — Узбекски телевидени программа.
20.00 — «Вийса шийтъала хийла шуш, бераш!».
20.15 — «Меснянка» яхача вокально - инструментальни ансамбля концерт.
21.00 — «Ха».
21.35 — СССР-а Болгаре Халкъа Республика художественни кхолламаш 2 фестивале къовсалара хетадаь дола концерт.
23.05 — «Кердадараш».

21 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Воронежски областерча Каменно - Степное яхача юртарча юкъерча школа директорца, СССР халкъа хьехархочунца А. И. Ивановаца школьникаш вIашагIкхетар.
9.20 — «ДоттагIал» яхача халкъа ансамбля концерт (Болгари).
9.40 — «Дийнача хIамай дунен тIа».
10.00 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Калуга, бIаьшерашка сахьташ». Телевизионни документальни фильм.
15.10 — Хьа ленински библиотека. В. И. Ленина — «Американски белхалошка кехат».
15.40 — «Кердадараш».
15.45 — «Эрсий къамаьл».
16.15 — «Кортамухкадаларе сахьат» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
16.45 — Фаьлг бийча хьешийла. «Аминаь, сарчина принцесса».
18.15 — «БАМ еш да тха».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.
19.05 — Мультфильм.
19.25 — «Вираж». Кагирхой спортивни передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Даиман овзар». ШоллагIа фильм. Телевизионни художественни фильм. 2-гIа сери — «ВоагIабаь безам».
22.40 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.
22.55 — «Тахан дунен тIа».
23.10 — Концерт-кхали.

II ПРОГРАММА

8.00 — IуIранера гимнастика.
8.15 — «Эрсий балета бIаргагIаш». Iилман - документальни фильм.
8.35, 9.35 — Истори. 4-гIа класс.
9.05, 12.40 — Английски мотт. Хьеха 1-гIа шу.
10.05 — Физикан техникаца.
10.35, 11.40 — Эрсий белхнай турпалаш. 5-гIа класс.
11.05 — Iилмани документальни фильмаш: «Кулг да, ноагъаст компьютер», «Кантемировцаш».
12.10 — Истори. 8-гIа класс.
13.10 — Шира ча Малхбален искусство.
13.40 — «Са къоначa доттагIашта». М. М. Пришвина произведенеш сагIаш тIа гIолла.
14.25 — Исторе сагIаш. Шоэнкински вагада тIехьа.
15.25 — «Кердадараш».
17.00 — Кинопрограмма.
17.40 — Мультфильм.
17.50 — КъахьегаIча сийлахьа со сог. Мастер Х. Гуноев (нохчий меттала).
18.00 — Хьунаньин-84. Дуга ченаш тIа хьегаш дола къа.
18.15 — Кургашерча хоккейх йола СССР кубок. «Енисей» (Красноярск) — «Динамо» (Алма-Ата). 2-гIа тайм.
19.00 — «Нохч-ГIалгIайчон да».
19.20 — Хьайбаш лелахар — ударни фронт (гIалгIай меттала).
19.50 — «Нохчий кха. Фу ду социалистически ладанга!» (нохчий меттала).
20.20 — «Заманна» (гIалгIай меттала).
21.00 — «Ха».
21.35 — ТIера - [illegible] снегоборьбах йола СССР чемпионат.
22.20 — Сорсий ЦIагIарча Ленинни залера Централни телевидени а Всесоюзни радио а [illegible] симфонически оркестра концерт.
23.10 — «Кердадараш».

20 СЕНТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.46 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаттам (эрсий меттала).
8.13 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газеташ обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.32 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.35 — Реклама (эрсий меттала).
8.40 — «Мехкдахта — вай бархат: цел бизне пайда хьаьра дехкарехи практиканом» (эрсий меттала).
11.15 — Боашйнчарна баран лаьца. Беседа (нохчий меттала).
11.30 — «Микрофонаца Грозне гIолла» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
11.43 — Музыка (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаттам (эрсий меттала).
17.16 — «Патриот» яха радиовыпуск (нохчий меттала).
17.31 — «Шоана, мотбоаьлхе хьалхакаттараш». Концерт (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Юрт: гIулакхьия пробоемаш» (гIалгIай меттала).
18.40 — «Хакмта тIехьоиш боаш бош бош» (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — А. Новиценко. «Молтройнай дог» яха радиопостановка.
17.41 — Музыкантех дола дувцараш.
18.13 — Сатьерации кхали.
18.44 — Калинин лалараш. Концерт.

21 СЕНТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — Иллаш дIахьол художественни самодеятельноста дакъалаьцархошо (нохчий меттала).
11.15 — «Iилма — производствана» (эрсий меттала).
11.30 — Сийлахь - Боккхача Октябрана 40 шу дизарагI «Дила лаьрахь». Микрофона хьалхашка ва кадарко М.-С. Плиев (гIалгIай меттала).
11.45 — «Керда вахар дукха къовсам лоттабеш я Нажгарагуа» (эрсий меттала).
13.13 — «Заманна цхьанагIа боахаш». Радиоочерк В. Слуцкова творчески сурт (нохчий меттала).
13.25 — Реклама (эрсий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаттам (эрсий меттала).
17.16 — «ДоттагIий везаш» (эрсий меттала).
17.31 — «Цхо сийлин» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Хьамийнй смотаццашка». Назрановски районера передача (эрсий меттала).
18.40 — «Хьожа, Дешар сатечуш дог» (гIалгIай меттала).

УКВ

17.00 — Мали дIазра Чабан Тамаше.
17.30 — Лирически иллаш.
17.50 — ДоттагIий иллараш.
18.24 — Художественни самодеятельноста дакъалаьцархой выступлени.

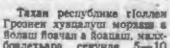

Тахан республике гIоллен Грознен хуашалуш морхаш а йолаш йоачал а йоаш, малхбоалехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегаре температура республике 18—23, Грозне 21—23 градус йIоахал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, юкъ-юкъе догIа а делхаш, тайп - тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегаре температура бийсака 9—14, дийнахьа 16—21 градус йIоахал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ФЕГА ГIОЛЛА ЛЕЛАЧА ТРАНСПОРТО ДЕЧА ГIУЛАКХАХ ПАЙДА ЭЦА

Фега гIолла беш бола никъ чIоагIа сахьердамен безам тIабодаш ба. Къаьста аьтто болаш хул из шийца оагIув бийлача инвалидашта Аэрофлото льготаш луча хана:

1984 шера 1 октябрера дена 1985 шера 31 мае кхаччалца 50 проц. тIера Iедоаьих
а) граждански Сийлахь-боккхача Даймехкен тIемий инвалидашта; цхьоалагIча группа инвалидашта уллувбаьна болхарашта;
б) 15—17 шу даьнна кхувнбоагIарашта, путевкаш а йолаш ун санаторешка дIа юкъе бокхача хана;
в) Граждански авиаце лакхерчеи юкъерча специальни заведеней аспиранташта, студенташта, курсанташта, хIаьта иштта Граждански авиаце вузашкарча кийчоа отделенешкеи факультеташкеи дешабагIарашта (дешара формаш мичча бесса яле а).

1984 шера 15 ноябрера дена 15 марале кхаччалца 30 проц. тIеха Iедоаьих
а) туризмаш экскурсейи дешашта йолча ВЦСПС Централни совета туристашта (къаьст-къаьста я цхьана а болхарашта);
б) дунен халкъашта юкъерча туризма «Спутник» яхача бюро туристашта;
в) производствана тIера а баьлна дешаш болча наха: вузий студенташта, юкъерча лаьрхIа йолча отделеней дешархошта (курсанташта), кийчоа отделенешка дийнахьа дешабагIарашта, 12 шерал тIех ха яьнача школьникашта, СССР Министрий Совета Госкомитетий системерча училищай профтехобразовани школай дешархошта;
г) аьлда ха-а йолаш эскаре гIулакх дешашта, [illegible] «Страхсбор ма йоалийтийла» яха перевозочни документаш хьахьекIе.

Аэрофлото луча льготех йола бокъонца баьшар довргда шоана укх адресагIа: Полежаева ул., 9/32, справочни бюро телефон 2-75-46. Болх беш дола денош: вIалла выходной а доацаш, хIара дийна 09-00 сахьат даьлча дена 20-00 сахьат даллалца, перерыв 13.00 сахьат даьлча дена 14.00 сахьат даллалца.

Льготни авиабилеташ фега гIолла никъ бе хьех оаха.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхамо секретаре — 2-84-88; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностех транспортех — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехьаш — 2-85-64; корректораш — 2-80-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-88; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-80-88.

Газет арадува шинарен, ереи, шоаттен деношка

СФ00217. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3943.